

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' • ΤΕΥΧΟΣ 3 • ΜΑΡΤΙΟΣ 2005

ΕΝΘΕΤΟ: Μ.Κ.Ο. «ΑΔΑΛΑΕΓΓΥΗ»

«Τὸ ἱερὸ λάβαρο τῆς Ἁγίας Λαύρας»

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

Διεύθυνση Διαδικτύου της Έκκλησίας
<http://www.ecclesia.gr>
Ηλεκτρονική διεύθυνση:
e-mail: contact@ecclesia.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

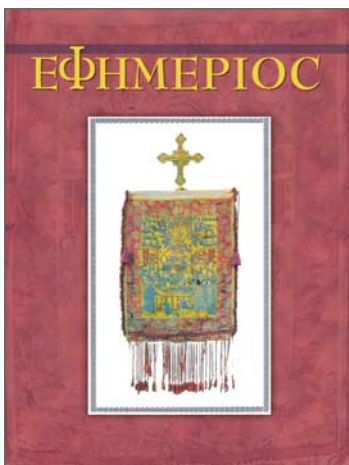
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
Ἐπίσκοπος Χριστιανουπόλεως Σεραφεῖμ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη

ΣΥΝΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Ἱ. Μ. Χατζηφώτης

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ -
ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕΕ
Σόλωνος 98, 106 80 Ἀθήνα
Τηλ.: 210 3661200, Fax: 210 3617791
<http://www.livanis.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΣΙΤΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΑΧΥΡΟΝ

Μητροπολίτου Καισαριανῆς κ. Δανιὴλ ...σελ. 3

Μιά κρίση γιὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος
καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου

Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Σαββάτου ...σελ. 5-7

Τί σηματοδοτεῖ ὁ πόλεμος
κατὰ τῆς Ἐκκλησίας;

Ν. Θ. Σωτηρίου ...σελ. 8

Τὸ Συνέδριο τοῦ Π.Σ.Ε. στὴν Ἀθήνα

Θεοφ. Ἐπισκόπου Θερμοπυλῶν ...σελ. 9-13

Ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ μικρόθεος

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου ...σελ. 14-16

Θεολογικὲς Σπουδὲς στὴν Ἑλλάδα

Τοῦ Ἀ. Μ. Σταυροπούλου, Καθ. Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν ...σελ. 17-19

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες

Νικολάου Κ. Δρατσέλλα ...σελ. 20-21

Ἀπ' τὴ μικρὴ στὴ μεγάλη οἰκογένεια
τοῦ ἱερέα

Γιάννη Ζαμπέλη ...σελ. 22

Ἡ Φροντίδα τῶν ἡλικιωμένων στὸ Βυζάντιο

Ἰωάννη Παπαφιλίππου ...σελ. 23

Εἰδήσεις καὶ Σχόλια

Κωνσταντίνου Χολέβα ...σελ. 24-25

Συμβαίνουν - Συνέβησαν - Θὰ Συμβοῦν ...σελ. 26-28

Ἰδέες - Προτάσεις - Προτιμήσεις ...σελ. 29

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ

Ἀρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου ...σελ. 30

Φωτογραφικὰ Στιγμιότυπα ...σελ. 31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ:

Ἄνεκτίμητος θησαυρὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὸ ἱερὸ λάβαρο τῆς Ἱ. Μ. Ἀγίας Λαύρας στὸ ὁποῖο ὀρκίστηκαν οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ '21. Φιλοτεχνήθηκε στὰ τέλη τοῦ 16ου αἰ. στὴ Σμύρνη καὶ τοποθετήθηκε ὡς παραπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς, στὴν ὁποία τὸ δώρισε Μολδαβὸς ἡγεμόνας. Εἰκονίζει τὴν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου. Τὸ «διαβολεμένο πατσαβούρι», ὅπως μὲ λύσσα τὸ ἀποκαλοῦσε ὁ Ἴμπραήμ, συνενώνει συμβολικὰ στὸ διηνεκές τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸν Ἑλληνισμό, ἐναντίον κάθε ἐπιβουλῆς ἀπὸ ὅπουδήποτε κι ἂν προέρχεται.

ΤΟ ΣΙΤΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΑΧΥΡΟΝ

Του Μητροπολίτου Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού κ. Δανιήλ

Ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν ἔχει πειρασμούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀποδεικνύεται ἡ ὠριμότητά τους, ὁ καταρτισμὸς τους καὶ τὸ γνήσιο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημά τους. Μία μορφή πειρασμῶν εἶναι τὰ ποικίλα σκάνδαλα, τὰ ὁποῖα δημοσιεύονται καὶ ἐκταράσσουν τὴν πνευματικὴ ζωὴ μας. Ἐπειδὴ τὸ θέμα αὐτὸ ἀνακύπτει συνεχῶς εἰς τὴν ζωὴν μας εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζουμε ὡς πιστοί, μέλη τοῦ ζωντανοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ποιές εἶναι οἱ θέσεις τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπ' αὐτοῦ.

Σκάνδαλον κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς ἀγίας Γραφῆς εἶναι ἓνα γεγονός, τὸ ὁποῖο πράττει ἓνα μέλος τῆς Ἐκκλησίας παραβαῖνον τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ δὲ τὸ γεγονός γίνεται ἀφορμὴ μερικοὶ πιστοὶ νὰ διακόπτουν τὴν σχέση τους μετὰ τὸν ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα, νὰ ἐξέρχονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος καὶ νὰ καθίσταται ἐπισηφελὴς ἡ σωτηρία τους. Ἄρα τὸ σκάνδαλο γίνεται ἐμπόδιο στὴ σωτηρία κάποιων ἀδελφῶν τῶν ὁποίων ἡ συνείδηση εἶναι ἀσθενὴς ὡς πρὸς τὴν πίστη καὶ τὸν πνευματικὸ ἀγώνα. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σοβαρὸ λόγο ὁ Κύριος μᾶς δίδαξε τὰ ἑξῆς:

α) Ὡς πρὸς τὰ σκάνδαλα εἶπεν, ὅτι εἶναι ἀναμενόμενα εἰς τὴν ζωὴν μας καὶ τὴν κοινωνία μας. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ζοῦμε μέσα στὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος κείται «ἐν τῷ πονηρῷ». Ἐπὶ λέξει δὲ οἱ λόγοι του εἶναι αὐτοί, «Ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα». Εἶναι δηλαδή «ἀδύνατον νὰ μὴν ἔρθουν τὰ σκάνδαλα καὶ οἱ πειρασμοί» (Λουκᾶ ιζ' Ι). Ὁ Κύριος λοιπὸν μᾶς προειδο-

ποίησε, ὅτι εἰς τὴν ἱστορικὴ πορεία μας ἐντὸς τοῦ κόσμου θὰ μᾶς δοθοῦν ἀφορμές γιὰ νὰ σκανδαλισθοῦμε. Αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε. Ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος ἐπιδιώκει νὰ κλονίσει τὴν πίστη μας, θὰ δημιουργήσει σκάνδαλα.

β) Ὡς πρὸς τὸ αἷτιον τοῦ σκανδάλου, τὸν σκανδαλοποιόν, ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι ἡ εὐθύνη του

Οἱ ἁμαρτωλοὶ στὴν Κόλαση. Τμήμα ἀπὸ τὴ Δευτέρα Παρουσία, ἀρχές 12ου αἰ. Βενετία.

εἶναι πολὺ μεγάλη. Τόσο μεγάλη πού «τὸν σμφέρει περισσότερο νὰ κρεμάσει γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸ του μυλόπετρα καὶ μετὰ αὐτὴ νὰ ριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, παρὰ νὰ παρασύρει εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀπλοὺς, πού πιστεύουν εἰς ἐμέ» (Λουκᾶ ιζ' 2). Εἶναι δὲ γνωστὰ τὰ κυριακὰ λόγια «οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Ματθαίου ιη' 7).

Βλέπετε ὅτι ὁποῖος γίνεται ἀφορμὴ, κληρικὸς ἢ λαϊκός, ἓνας ἄνθρωπος νὰ χάσει τὴν ψυχὴν του, εὐρίσκεται ἔνοχος ἐνώπιον τοῦ σταυρωθέντος Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἐσταυρώθη διὰ τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας. Καὶ πρέπει νὰ εἴμαστε

όλοι προσεκτικοί στη ζωή μας. Συνήθως οί πολλοί περιορίζουν τήν εϋθύνη τοῦ σκανδαλισμοῦ μόνο στους κληρικούς. Ἀλλά δέν σκανδαλίζουν μόνο αὐτοί. Προσεκτικοί πρέπει νά εἴμαστε ὅλοι, μικροί καί μεγάλοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, νέοι καί ἡλικιωμένοι, γονεῖς καί δάσκαλοι, ἄρχοντες καί ἀρχόμενοι, οἱ πάντες. Οὐδείς ἐξαιρεῖται αὐτῆς τῆς εϋθύνης καί τῶν συνεπειῶν τοῦ σκανδαλισμοῦ. Ἐπίσης πρέπει νά προσέχουμε, διότι ὁ σκανδαλισμός εἶναι δυνατὸν νά προκαλεῖται ἀπὸ πολλές αἰτίες καί ἀφορμές. Αὐτὸ ἔκανε τὸν μεγάλο ἀθλητὴ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, νά γράψει πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α' θ' 12), ὅτι δέν ἐχρησιμοποίησε τὰ δικαιώματα ποῦ εἶχε ὡς ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματός του καί ὑπέφερεν κάθε εἶδους στερήσεις, διὰ νά μὴ παρεμβάλει οὐδὲ τὸ παραμικρὸν ἐμπόδιο εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Οἱ χριστιανοὶ ἀναστατώνονται, ὅταν γίνεται γνωστὸ ἓνα σκάνδαλο τῶν κληρικῶν καί ἐγκαταλείπουν τήν πίστη καί τήν ἐκκλησία. Ἡ δὲ ὑποκρισία τῶν περισσοτέρων ἐγκραίνεται εἰς τὸ ὅτι ἐνῶ καταφέρονται μετὰ δριμύτητος ἐναντίον τῶν ἀνέχονται καί δέν ἐνοχλοῦνται ἐξ ἴσου ἀπὸ τὰ σοβαρὰ σκάνδαλα ἀρχόντων προσώπων ἐν ὑπεροχῇ ὄντων καί ἄλλων διακεκριμένων προσωπικοτήτων. Κάποτε οἱ αὐστηροὶ καί στενόκαρδοι Ἰουδαῖοι συνέλαβαν μοιχαλίδα γυναῖκα ἐπ' αὐτοφώρῳ. Τὴν προσήγαγον ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καί τοῦ ζήτησαν νά τὴν δικάσει. Ὁ ἰουδαϊκὸς νόμος προέβλεπε τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου διὰ λιθοβολισμοῦ εἰς τὴν ποιήσασα μοιχεία. Αὐτοὶ δὲ ἤκουσαν τὸν Κύριο νά τοὺς λέγει: «Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω τὸν λίθον ἐπ' αὐτήν» (Ἰωάν. ἡ' 9). Εἶναι δὲ πολὺ διδακτικὴ καί ἀποκαλυπτικὴ τῶν ἡθῶν μας ἡ συνέχεια αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅτι: «Ὅταν οἱ Γραμματεῖς καί οἱ Φαρισαῖοι ἤκουσαν τοὺς λόγους αὐτοῦ καί ἐπειδὴ ἠλέγχοντο ἀπὸ τὴν συνείδησίν τους, διότι δέν ἦσαν ἀναμάρτητοι, ἤρχισαν νά φεύγουν ἓνας-ἓνας ἀρχίσαντες ἀπὸ τοὺς γεροντότερους μέχρι τῶν τελευταίων. Καί ἔτσι ἔμεινε μονάχος ὁ Ἰησοῦς καί ἡ γυναῖκα ἔσπεκεν ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ποῦ ἤκουσαν τὴν διδασκαλίαν του. Ἐσήκωσε δὲ τότε τὴν κεφαλὴν του ὁ Ἰησοῦς καί εἶπε: “Γυναῖκα, ποῦ εἶναι οἱ κατήγοροί σου; Κανεὶς δέν σέ κατέκρινε ὡς ἀξίαν τιμωρίας;”» Αὐτὴ δὲ εἶπε: «Κανένας

Κύριε». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς: «Οὔτε ἐγώ, ποῦ εἶμαι ἀναμάρτητος καί μπορῶ νά ρίψω τὸν πρῶτον λίθον κατὰ σοῦ, δέν σέ καταδικάζω. Πήγαινε καί ἀπὸ τώρα καί στὸ ἐξῆς μὴ ἀμαρτάνεις πλέον». Αὐτὴ φαίνεται ἡ ἀντιμετώπιση ὤθησε τὸν Παῦλο νά γράψει πρὸς τοὺς Κορινθίους νά δείξουν ἐπιείκεια καί ἀγάπη πρὸς ἓνα αἰμομίκτη, τὸν ὁποῖο ἀφοῦ προηγουμένως ἐπέπληξαν αὐστηρῶς ἐν συνεχείᾳ καλοῦνται νά ἐπιδείξουν ἀντίθετη πρὸς τὴν ἐπιπληξίν συμπεριφορὰν. Τοὺς γράφει: «Πρέπει μᾶλλον σεῖς νά τοῦ δώσετε τώρα χάρη καί συγγνώμη καί νά τὸν παρηγορήσετε, μήπως ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς λύπης ἀπελπισθεῖ οὗτος καί τὸν καταπιεῖ ὁ διάβολος». (Β' β' 7-8).

γ) Ὡς πρὸς τοὺς εὐκόλως σκανδαλιζόμενους εἶναι ἐξίσου αὐστηρὸς ὁ Κύριος. Ἐπεσήμανε, ὅτι ὅποιος σκανδαλίζεται ἔχει καί ὁ ἴδιος προσωπικὴ εϋθύνη τοῦ σκανδαλισμοῦ του. Δέν εἶναι ἀμέτοχος, διότι ἔπρεπε νά ἔχει σταθερὴ καί ἐδραία πίστη ὥστε νά μὴ ταρασσεται, νά μὴ ἀμφιβάλλει, νά μὴ διακόπτει τὴν σχέση του μετὰ τὸ Θεό, νά μὴ παρασύρεται στὴν ἀμαρτία, νά μὴ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, νά μὴ ἐγκαταλείπει τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα. Οὐδείς λοιπὸν ἄμοιρος εϋθυνῶν. Γι' αὐτὸ καί ὁ Κύριος συνεβούλευσε, ὅποιος εἶναι ἐπιρρεπὴς σὲ σκανδαλισμὸ νά λαμβάνει μόνος του τὰ ἀπαραίτητα πνευματικὰ μέτρα προστασίας του. Ἴδετε τὴ σχετικὴ διδασκαλία (Ματθαίου ιη' 8-9).

Εἶναι ἐπίσης διδακτικότερος γιὰ τὸ θέμα μας ὁ διάλογος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο τὸ βράδυ τοῦ μυστικοῦ δείπνου. Ὁ Κύριος ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Πέτρο καί τοῦ λέγει: «Σίμων, Σίμων ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐζήτησε νά σᾶς ταραξεί καί νά σᾶς κλονίσει, ὅπως κοσκινίζεται καί σείεται τὸ σιτάρι μέσα εἰς τὸ κόσκινο. Ἐγὼ ὅμως προσηυχῆθην ὑπὲρ σοῦ καί παρεκάλεσα νά μὴ χάσεις τὴν πίστη σου» (Λουκᾶ κβ' 31-32).

Τὰ σκάνδαλα λοιπὸν εἶναι τὸ κόσκινο μέσα στὸ ὁποῖο κοσκινιζόμαστε ὅλοι. Κι ὅσοι εἶναι ἄχυρο πέφτουν καί φεύγουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ὅσοι εἶναι κόκκοι σίτου, μένουν καί εὐδοκιοῦν. Γι' αὐτὸ δέν πρέπει νά παρασυρόμαστε στὴν ἀπιστία καί τὴν ἀμαρτία, ἀπὸ τὰ ποικίλα σκάνδαλα. Ὁ Κύριος μας εἶπε: «Εἶναι μακάριος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δέν θὰ σκανδαλισθεῖ» (Λουκᾶ ζ' 23).

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Μια κρίση για τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου

Τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Σαββάτου Ἐπίκουρου Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ ἐμφάνιση μιᾶς κρίσης, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα καὶ πρόσωπα, ἀποτελεῖ πράγματι ἀφορμὴ γιὰ ἓνα προβληματισμό, ὁ ὁποῖος πολλές φορές ἀφορᾷ καὶ σὲ αὐτὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ προσβάλλει τὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου.

Τὸ γεγονός ὅμως τῆς «κρίσης» γίνεται ἀκόμα πιὸ ἐπιζήμιο καὶ πολλές φορές ἐπικίνδυνο γιὰ τὴν κοινωνικὴ συνοχὴ ἑνὸς λαοῦ, ὅταν τὸ διαχειρίζονται πρόσωπα προερχόμενα ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης, τὰ ὁποῖα, ἐν ὀνόματι τῆς «κάθαρσης», ἐπικρίνουν, ἀπαιτοῦν, ἐξουσιάζουν, αὐθαίρετοῦν καὶ ἀλλοιώνουν τὸ πραγματικὸ γεγονός, γιὰτὶ εἶναι σὲ ὅλους γνωστό, ὅτι τὶς περισσότερες φορές εἶναι δυνατὸν ἓνα γεγονός νὰ φορτίζεται ἀρνητικὰ καὶ νὰ παραμορφώνεται ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παρουσιάζουμε, τὸ διηγούμαστε ἢ καὶ τὸ ἀναλύουμε. Μία τέτοια ὅμως παραδημοσιογραφικὴ θεώρηση δὲν ἀφορᾷ σὲ ὅλους τοὺς δημοσιογράφους τῆς ἔρευνας καὶ τοῦ ρεπορτάζ, ὅπως καὶ ἡ ἐμφάνιση στοιχείων ἢ σκανδάλων δὲν ἀγγίζει συλλήβδην τὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα καθεαυτὸ οὔτε τὴν πλειονότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας.

Ἐντούτοις ὅμως, ἡ παραδημοσιογραφικὴ αὐτὴ διαχείριση γεγονότων καὶ σκανδάλων θέτει ὑπὸ κρίση τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ τὴν ἐλευθερία τῶν προσώπων, ἀφοῦ καθ' ὑπέρβαση τῶν ὀρίων τῆς δημοσιογραφίας, αὐτὴ ἢ ἴδια, μὲ ἐντελῶς διαφορετικὰ κριτήρια, «ἀναλαμβάνει» καὶ τὸν ρόλο τῆς λεγόμενης «ἐκκλησιαστικῆς» κάθαρσης, γεγονός τὸ ὁποῖο τελικὰ εἶναι ἐπικίνδυνο γιὰ τὴν λει-

τουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Προκειμένου, λοιπόν, νὰ ἀποφευχθεῖ μιὰ τέτοιου εἴδους κρίση εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δρᾷ καὶ κινεῖται μέσα στὸν κόσμο, χωρὶς ὅμως νὰ ταυτίζεται μὲ τὴ κοσμικότητα. Προσπαθεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ εἰς τὰ τοῦ κόσμου αἰτήματα, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ συνεπάγεται, ὅτι υἱοθετεῖ ἀνεξέλεγκτα μέσα καὶ μεθόδους, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ ἀλλοιώσουν τὸ ἦθος τῆς.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ κάνω καὶ μιὰ παρατήρηση. Εἶναι ἀνησυχητικὸ, ὅταν κληρικὰ κυρίως μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀποφαίνονται, ἐν ὀνόματι τῆς «κάθαρσης» καὶ ὑποδεικνύουν τρόπους καὶ μέσα πραγματοποίησής τῆς, τὰ ὁποῖα ἀπηχοῦν καθαρὰ ἐκκοσμικευμένες μεθόδους ἀντιμετώπισης τῶν ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων, ἢ ὅταν θέτουν σὲ ἀμφισβήτηση τὶς προτάσεις καὶ τὶς ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων, ἄκριτα καὶ ἐπιπόλαια, ὑποδεικνύοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὴν δῆθεν ἐκκλησιαστικὴν αὐτονομία καὶ διαφοροποίηση ἀπὸ τὰ γεγονότα, ἢ ὁποῖα ὅμως σηματοδοτεῖ ἀνάλογα καὶ τὴ λειτουργικὴ τους ἀσυνέπεια καὶ τὴ σχιζοφρενικὴ ἐκκλησιαστικότητά τους. Ἡ συμβολὴ τους ὅμως θὰ ἦταν ἀπαραίτητη ὄχι ὡς κρίση καὶ κατάκριση ἀλλὰ ὡς ἐπισήμανση καὶ ὑπόδειξη στὸ ποίμνιό τους, τί σημαίνει τὸ «σκάνδαλο» στὴν Ἐκκλησία, ποιά συνέπεια ἔχει γιὰ τὴ δομὴ καὶ τὴ λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος καὶ μὲ ποιά κριτήρια ἀντιμετωπίζεται, στὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης, ὥστε τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος νὰ μείνει ἀναλλοίωτο καὶ

ή ελευθερία του προσώπου να είναι ανέκκλητη. Το πρόβλημα λοιπόν της κρίσης των τελευταίων ημερών δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί από μέρους της εκκλησιαστικής Ίεραρχίας παρά μόνο με βάση το περιεχόμενο του εκκλησιαστικού ήθους και την ελευθερία του προσώπου μακράν από κάθε άλλη απαίτηση ή υπόδειξη ή όποια θα μπορούσε να οδηγήσει σε αντίστοιχες έκτροπές έκκοσμηκευμένης θεώρησης ή αντιμετώπισης αυτής της κρίσης.

Το περιεχόμενο όμως του εκκλησιαστικού ήθους και της ελευθερίας του προσώπου που νοσηματοδοτεί απόλυτα ολόκληρη τη ζωή του εκκλησιαστικού σώματος και την εκκλησιαστική του δομή, εμφανίζεται και φανερώνεται μέσα από την ίδια την αποστολή της Έκκλησίας, ή όποια δρᾶ μέσα στον κόσμο μεταμορφωτικά, χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι καταργεί την ιστορία και ό,τι αυτή μπορεί να συμπεριλάβει μέσα της, και μάλιστα στα πλαίσια της ευχαριστιακής θεώρησης της ζωής, του ήθους και της ύπαρξης. Όχι δηλαδή μεταφυσικά, αλλά με ρεαλισμό, που δεν διστάζει να αγγίξει ακόμα και αυτό το σκάνδαλο και την άμαρτία.

Το οξύμωρο αυτό σχήμα ίσως να σκανδάλισε πολλούς και να προβλημάτισε, όμως άπηχεϊ την πραγματικότητα. Η φράση «*ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω λίθον*», ἀφορᾶ σέ ὅλους, ἐνῶ ἡ ἔκφραση, «*πορεύου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε*», ὑποδεικνύει, ὅτι τὰ κριτήρια κρίσης μιᾶς «κρίσεως» ἢ ἐνὸς σκανδαλοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι ἡ κατάκριση ἢ ὁ λιθοβολισμός, ἀλλὰ ἡ μετάνοια, ἡ θυσία καὶ ἡ ἀποδοχή, καὶ σκοπός, ὅχι ἡ ἀποξένωση καὶ ἡ ἀπομόνωση ἢ καὶ ὁ διὰ τῆς ἀποπομπῆς θάνατος ἀλλὰ ἡ συγχώρηση καὶ ἡ ἀποδοχή, γιὰτὶ καὶ ὁ ἀμαρτωλὸς ἀκόμη εἶναι μέλος τοῦ σώματος τῆς Έκκλησίας, χωρὶς ὅμως αὐτὸ νὰ συνεπάγεται ὅτι υἰοθετεῖται καὶ ἡ ἐκκλησιοποίηση τῆς ἀμαρτίας.

Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους, γεγονός τὸ ὁποῖο συνεπάγεται, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ κάθαρση τελικὰ ἐνεργεῖται μακριὰ ἀπὸ κάθε ἔννοια ἠθικιστικῆς θεώρησης τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας καὶ συγχρόνως παρεκκλησιαστικῆς αντιμετώπισης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἔννοια τῆς ἐκκλησιαστικῆς κρίσης εἶναι μετέωρη στὴ σκέψη τοῦ συγχρόνου νομιμοκρατούμενου ἀνθρώπου, ἐὰν δὲν συσχετισθεῖ καὶ μὲ αὐτὸ πὺν χαρακτηρίζουμε ὡς ελευθερία τοῦ προσώπου, στοιχεῖο συστατικὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς δημιουργήματος καὶ δωρεᾶς ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἀπὸ αὐτόν τὸν ἴδιο τὸν ἀνθρώπο τελικὰ καθορίζεται ἡ στάση καὶ ἡ σχέση του μὲ τὴν Έκκλησία, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ παραπάνω φράση τοῦ Κυρίου, «*πορεύου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε*», δὲν ἐκφράζει μόνον συγχώρηση ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ μίᾳ πρόκληση γιὰ τὸν ἀνθρώπο. Σημαίνει ὅτι ὁ σεβασμὸς στὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου εἶναι στοιχεῖο τῆς ὑπαρξῆς του μὲ τὸ Χριστὸ καὶ ἄρα μὲ τὴν Έκκλησία καὶ ἴσως ἀποτελεῖ τὸ δεῦτερο στοιχεῖο τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους. Ἡ Έκκλησία σέβεται τὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου καὶ κανέναν δὲν ἀπορρίπτει. Δὲν θίγεται ἡ μεταμορφωτικὴ Τῆς λειτουργία ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Δὲν ἀλλοιώνεται ἡ δομὴ τῆς καὶ κυρίως δὲν παραιτεῖται τοῦ σκοποῦ Τῆς. Ἀντίθετα, διδάσκει, καθοδηγεῖ καὶ προσκαλεῖ σὲ μετάνοια. Αὐτὴ ἡ προκλητικὴ καὶ προσκλητικὴ στάση Τῆς εἶναι ἴσως τελικὰ αὐτὸ πὺν σκανδαλίζει τὸν καθένα μας, ὁ ὁποῖος, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας του, θέτει τὸν ἑαυτό του εἴτε ἐκτὸς τῆς Έκκλησίας εἴτε ἐντὸς τῆς Έκκλησίας, ἔστω καὶ ὡς ἐν μετάνοια ἀμαρτωλός. Συγχρόνως, ὅμως, τὸ ἴδιο αὐτὸ γεγονός εἶναι πὺν ἀποτελεῖ καὶ μωρία γιὰ κάποιους οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν Έκκλησία ὡς ἕνα ἐκκοσμικοδίαιτο ὄργανισμὸ, ὁ ὁποῖος

μπορεί να τρέφεται και από τις σάρκες των άμαρτωλών τέκνων του.

Η ύπαρξη του Ίούδα και του Πέτρου στον κύκλο των μαθητών του Χριστού ως ή προσωποποίηση της προδοσίας και της άρνησης, δεν συνεπάγεται ότι ο Χριστός έπρεπε να παραιτηθεί του έργου του. Η παρούσα θεώρηση ίσως να αποτελέσει μια δεύτερη άφορμή για σκανδαλισμό, όμως σε όλόκληρη την Καινή Διαθήκη ή συναναστροφή του Χριστού με τους άμαρτωλούς και τους πεπτωκότες ουδέποτε απέτελεσε αξιολογικό κριτήριο του έργου Του, όπως λανθασμένα το έκαναν οι Φαρισαίοι, γιατί; Γιατί απλά ήταν ο αυτοσκοπός της θυσιαστικής προσφοράς Του και του έργου Του, το οποίο μάλιστα έφτασε μέχρι Σταυρού και Τάφου αλλά και Αναστάσεως. Ένα έργο δοκιμασίας, θυσίας και προσφοράς χωρίς χρησιμοθηρικές ιδιοτέλειες και κυρίως άπροσωπόληπτο. Η άμετανοησία όμως του Ίούδα τον όδηγησε στο θάνατο και την άνυπαρξία, σε αντίθεση με την έν μετανοία έπιστροφή του Πέτρου, εξαιτίας της οποίας κατέστη τελικά «πέτρα της πίστεως». Αυτή ή διαλεκτική μεταξύ έκκλησιαστικού ήθους και έλευθερίας του προσώπου είναι που προέχει για την έκκλησιαστική αντιμετώπιση μιας «κρίσεως» και με την οποία διαφοροποιείται από οποιαδήποτε άλλη κοσμική αντίληψη για κάθαρση.

Το αίτημα για αυτοκάθαρση έχει μια ουσιαστική σημασία. Δεν αποτελεί απλώς μια έσωτερική υπόθεση της Έκκλησίας, όπου μπορεί να κρύπτεται και ή έννοια της συγκάλυψης, άλλ' είναι ένα αίτημα που υποδεικνύεται από τα διαφορετικά κριτήρια κρίσης μιας τέτοιας «κρίσεως». Είναι ένα αίτημα, όπου το πρόσωπο και ο σεβασμός προς την έλευθερία του πρωτεύει και ή αγάπη, ως πράξη άποδοχής του έν μετανοία άμαρτωλού, αποτελεί το άποκορύφωμα της θυσίας και της προσφοράς. Αυτή ή μετάνοια δεν επιτυγχάνεται ούτε με την καθαίρεση ούτε

με την παραίτηση, ούτε με την έξόντωση. Έκφράζεται με τή συγγνώμη και έπιβεβαιώνεται έμπρακτα μέσα από μία διαδικασία αγαπητικής άποδοχής, ή οποία είναι ξένη προς την κατάκριση ή την αυτοδικαίωση.

Η περίπτωση της Κυριακής του Άσώτου, εάν την αναλύσουμε με κριτήρια έκκοσμικευμένα, τότε πραγματικά αποτελεί σκάνδαλο και μωρία, ή προσέγγισή της όμως με το πνεύμα της ευαγγελικής αγάπης και της μετάνοιας δικαιώνει τον Άσωτο υίο έναντι του πιστού, αλλά τελικά ανάδελφου και έπικριτικού άδελφού, γιατί αναδεικνύει το κριτήριο της συγχώρησης και της συγγνώμης προς το περιεχόμενο του έκκλησιαστικού ήθους. Γι' αυτό και ή ημέρα Κυρίου, ή Κυριακή, χαρακτηρίζεται από το πρόσωπο του έν μετανοία Άσωτου υιού και όχι από τή στάση του κατά τα άλλα αναμάρτητου άδελφού. Η περίπτωση της μοιχαλίδας φαίνεται ότι έχει την έπικαιρότητά της. Ο Ίησους μένει μόνος με την μοιχαλίδα γυναίκα, όταν, άπευθυνόμενος προς τους διδασκάλους του Νόμου και τους Φαρισαίους, τους προτρέπει «ό αναμάρτητος ύμών πρώτος βαλέτω λίθον έπ' αυτήν». Μία προτροπή δυναμική, συγκλονιστική, ή οποία όμως κεντρίζει την αυτοκριτική και την αυτοϊκανοποίηση κάθε έγωιστικής διάθεσης ή εύσεβιστικής καθαρότητας. Και ή διήγησις συνεχίζεται. Ο Ίησους, έπειδή δεν κρίνει κατά τή σάρκα και δεν κατακρίνει, αλλά προτρέπει, «πορεύου και από του νυν μηκέτι άμάρτανε», στιγματίζοντας έτσι και έπιτιμώντας τα πρόσωπα εκείνα δια των οποίων «το σκάνδαλο έρχεται» αλλά και συγχρόνως διδάσκει και συγχωρεί χωρίς να υποκρίνεται.

Αυτό σημαίνει έκκλησιαστικό ήθος, με το οποίο τελικά κρίνεται ή «κρίσις» και σεβασμός στην έλευθερία του προσώπου, ως κριτήριο κρίσης αυτής της «κρίσεως».

Τί σηματοδοτεί ό πόλεμος κατά τής Έκκλησίας;

Του Ν. Θ. Σωτηρίου

Παράλληλα προς την ανάλυση και κατανόηση των όσων συντελούνται, σημασία έχει να διαβλέψουμε και τó τί πρόκειται ν' ακολουθήσει. Μακριά από τó κυνηγητό του έφήμερου, τής έντύπωσης, του διασυρμού πιστεύουμε ότι με συνδυασμό κριτικής διάθεσης αλλά και σεβασμό υπηρετούμε τήν αλήθεια και τή δημοκρατία. Τουλάχιστον όπως τά γνωρίσαμε γιατί και για τά δύο αυτά δεδομένα τó μέλλον διαγράφεται δυσόιο.

Συνοπτικά: ό τρόπος με τόν όποιον επέκτείνεται τó κύμα τής παγκοσμιοτήτας σηματοδοτεί τó τέλος κάθε μορφής συλλογικότητας: Οικογένεια - έθνικη ταυτότητα - έθνικη οικονομία - Έκκλησία, όλα πρέπει να συνθλιβούν, να διαλυθούν για ν' αναδυθεί μέσα από αυτή τήν σύντηξη ένα, υποτίθεται, ελεύθερο και αυτοπροσδιοριζόμενο άνθρωπο όν, τó άτομο, υποκείμενο μόνο στην τυφλή δύναμη τής αγοράς!

Προηγήθηκε ή συστηματική καμπάνια κατά του κράτους: φιλόσοφοι - κοινωνιολόγοι - πολιτειολόγοι άρχισαν, κατά τή δεκαετία του '70, ένα «παράξενο» κύκλο όμιλιών, δημοσιευμάτων, συνεδρίων κατά του Κράτους. Λίγο-πολύ οι διανοούμενοι αυτής τής έποχής κολακεύονταν να τó «παίζουν» και όλίγον άναρχικοί! Όλη αυτή ή προσπάθεια είχε τή σχετική «κάλυψη»: έποχή ψυχρού πολέμου, δικτατορίες, καταπίεση κ.λπ. Στο βάθος όμως προετοιμαζόταν μεθοδικά ή ανατολή τής έποχής τής πλήρους ιδιωτικοποίησης των κοινωνικών-συλλογικών λειτουργιών με κύριο ζητούμενο τήν άπελευθέρωση του έμπορίου. Στη συνέχεια ένα φιλειρηνικό παλλιρροϊκό κύμα κατέκλυσε τή δημοσιότητα: μιá άκρατη είρηνοφιλία πλημμύρισε κάθε έντυπο. Τυχαίο; καθόλου! Η παγκοσμιοτητα του έμπορίου και ή ισοπέδωση των έθνικων αγορών δέ χρειάζονται σύνορα. Άρα;

Η οικογένεια χτυπιέται (ας είναι καλά ή τηλεόραση) μαζί με τήν εκπαίδευση! Ό καθηγητής Ούιλσον του Χάρβαρντ στο πρόσφατο βιβλίο του (έκδ. Λιβάνη) αναλύει σε βάθος πώς και γιατί ή οικογένεια ως θεσμός διαλύεται! Η σύγχρονη υπερεθνική επιχείρηση βλέπει τήν οικογένεια έμπόδιο στην αύξηση των κερδών. Ό μοναχικός εργαζόμενος χωρίς ώράριο πού μπορεί να «μετακινείται» σε όποιο ύποκατάστημα θέλει ή άθέατη ήγεσία του σ' ένα κόσμο χωρίς όρια-σύνορα, πολιτισμικές παραδόσεις, συναισθηματικούς δεσμούς: είναι τó όνειρο τής άπόλυτης, ιδιωτικής οικονομίας.

Η Έκκλησία δέν θα μπορούσε να μείνει έξω από τó χορό. Άποτελεί μορφή συλλογικότητας. Άρα, είναι έκ προοιμίου έμπόδιο στην έξατομικευμένη παγκοσμιοτητα. Η Έκκλησία διαφυλάσσει και μεταφέρει μέσα στους αιώνες τήν αξία

του ίεροϋ, τó μήνυμα τής Ανάστασης, ένα δισχιλιόχρονο πολιτισμό στο κέντρο του όποιου βρίσκει ή ευχαριστιακή πρόσληψη τής Κτίσης. Ό έορτολογικός κύκλος συνιστά τόν αιώνως στροβιλιζόμενο έορταστικό χρόνο μέσα στον όποιο ό άνθρωπος-πρόσωπο, ό «έν σαρκί περιπολών Θεός» άναπαύεται όχι ως άτομο άρριζο αλλά μέσα στην κοινοτική συλλογικότητα. Άρα; Η Έκκλησία πρέπει να χτυπηθεί.

Η Έκκλησία είναι φορέας έθνικης συνοχής και συνέχειας. Πρέπει ή να διαλυθεί ή να... ιδιωτικοποιηθεί! Οι δυνάμεις πού ευαγγελίζονται τó άπολύτως ελεύθερο έμπόριο και τήν πλήρη άπορρύθμιση τής αγοράς εργασίας δέν θα είχαν αντίρρηση σε μιá ιδιωτική θρησκευτικότητα άρκεί να μπορούν να μετακινούν τόν άρριζο εργαζόμενο όπου αυτές θα ήθελαν. Έντεϋθεν ή όλως ξαφνική (;) έπανεμφάνιση του συνθήματος του χωρισμού Έκκλησίας-Κράτους! Ένα Κράτος αδύναμο και μιá ιδιωτική Έκκλησία-Σωματείο (υποκείμενο σε πολυδιασπάσεις) έξυπηρετεί τήν πλήρη και όριστική μετατροπή του εργαζομένου σε πληρες πράγμα και τήν κατάργηση του δημόσιου οικονομικού και πολιτικού χώρου προς όφελος νέων ασύδοτων όλιγαρχιών!

Τί άπομένει; Η πολιτική! Οι νέες οικονομικές όλιγαρχίες δέν χρειάζονται πλέον τήν πολιτική ως διαμεσολαβητική κοινωνική λειτουργία! Η συρρίκνωση τής σημασίας του Κοινοβουλίου ως τήν πλήρη άχρήστευσή του είναι τó ζητούμενο σ' ένα κόσμο πλήρους επικράτησης του οικονομικού εις βάρος του πολιτικού. Γι' αυτό: σοβαροί και μεγάλοι ήγέτες, πού μπορεί ν' άποτελέσουν ή άποτελούν έμπόδιο στις νέες οικονομικές όλιγαρχίες παραμερίζονται! Δεύτερον: ή πολιτική καταξιώνεται με κάθε τρόπο. Τρίτον: προβάλλεται ή χρεωκοπία των ιδεολογιών και ό πολίτης άποδεδσμεύεται -άν δέν ένθαρρύνεται ν' άπέχει- από τήν έκλογική διαδικασία. Τέταρτον: προβάλλεται ή έννοια του άνοιχτού πολιτικού κόμματος - λέσσης με χαλαρούς δεσμούς με τήν κοινωνία.

Πρόσχημα ή ήθικοποίηση τής ζωής! Στόχος: ή ασύδοτη έπέλαση των νέων όλιγαρχιών πού συναντούν έμπόδια σε παραδοσιακές μορφές συλλογικότητας μέσα από τις όποιες μπορούμε άκόμη και άμυνόμαστε! Μπορούμε να διασφαλίσουμε -άκόμη- τά δικαιώματά μας, τις ελευθερίες μας, τήν επιβίωσή μας! Όταν με τή συνθήκη τής Λωζάννης ή Μουφτεία Κομοτηνής είναι Ν.Π.Δ.Δ. έμεις, έδω στην Ελλάδα, θα μετατρέψουμε τήν Έκκλησία μας σε Ν.Π. Ίδιωτ. Δικαίον δηλ. σε άπλό... ποδοσφαιρικό σωματείο;

Ό παρατεινόμενος πόλεμος κατά τής Έκκλησίας είναι κομβικό πρόκριμμα: άν επιτύχει, σειρά θα έχουν οι πολιτικοί - και ή πολιτική! Άς μήν έχουμε τήν παραμικρότερη άμφιβολία. Οι «καθαρói», οι «άσπιλοι» και οι «ήθικοι» μάς άνοίγουν ένα άπέραντο στρατόπεδο τής έφιαλτικότερης καταναγκαστικής εργασίας! Στο όνομα τής... Έλευθερίας και τής... Ηθικής!

Όργουελ! Πού είσαι;

Το Συνέδριο του Π.Σ.Ε. στην Ἀθήνα

Συνέντευξη του Θεοφ. Ἐπισκόπου Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννη στὸν «Ε»

Θεοφιλέστατε, συμμετείχατε στὴ Συνέντευξη Τύπου γιὰ τὸ Συνέδριο τοῦ Π.Σ.Ε. ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ τὸν Μάιο στὴν Ἑλλάδα. Θὰ θέλατε νὰ μᾶς πείτε μερικὰ λόγια γιὰ τὸ σκεπτικὸ αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου;

Κατ' ἀρχὴν συμμετείχα ὄχι γιατί με ἐπέλεξε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μεταξύ ἄλλων πρὸ σημαντικῶν προσώπων ἀλλὰ ἐπειδὴ μοῦ ἔχει ἀναθέσει νὰ προΐσταμαι μιᾶς ομάδος κληρικῶν καὶ ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι θὰ προετοιμάσουν τὸ ἐν λόγω Συνέδριο στὸν Ἑλληνικὸ χῶρο. Τὸ Συνέδριο αὐτὸ προετοιμάζεται καὶ θὰ κατευθύνεται ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε. στὴ Γενεύη. Κάποιες πρακτικὲς ἀνάγκες, ὅμως, θὰ καλυφθοῦν ἐδῶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐπιτροπὴ μας, λοιπόν, αὐτὲς τὶς ἀνάγκες θὰ καλύψει. Ὁ Μακαριώτατος με ἐκάλεσε νὰ εἶμαι δίπλα του ὡς προϊστάμενος τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ νὰ λάβω μέρος στὴ Συνέντευξη Τύπου.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε πρὶν ποῦμε ὅ,τιδήποτε ἄλλο γιὰ τὸ Συνέδριο νὰ ἀναφερθοῦμε μὲ δύο λόγια γιὰ τὸ Π.Σ.Ε. καὶ γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ αὐτό;

Τὸ Π.Σ.Ε. ἦταν γέννημα τῆς Μεταπολεμικῆς περιόδου. Ἰδρύθηκε τὸ 1948, σὲ περίοδο ποὺ δημιουργήθηκαν διάφοροι διεθνεῖς Ὄργανισμοί, ὅπως ὁ Ο.Η.Ε. ὡς ἐξέλιξη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, Οὐνέσκο, Φ.Α.Ο. καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀργότερα οἰκονομικοὶ ὀργανισμοί, ὅπως ὁ Ο.Ο.Σ.Α., Τράπεζα τῆς Εὐρώπης κ.ο.κ. Καὶ φυσικὰ καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση ἦταν μία ἀνάγκη, κατὰ κάποιον τρόπο, τῶν Εὐρωπαίων νὰ ἔχουν καὶ ἐκεῖνοι μιὰ συνομοσπονδία, μιὰ ἐνωση πολιτικὴ, κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ, αὐτὸ ποὺ τέλος πάντων προσπαθοῦμε νὰ ὀλοκληρώσουμε ὡς μέλη τῆς Ε.Ε. Ἔτσι, λοιπόν, οἱ Ἐκκλησίες προσπάθησαν νὰ δημιουργήσουν ἓνα Ὄργανισμό, ὅπου θὰ μπορούσαν θέματα ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς λα-

Ὁ Μακαριώτατος, ὁ Θεοφιλέστατος Θερμοπυλῶν καὶ ὁ Ἐπίσκοπος κ. Ρενζ.

ούς τους να τὰ συζητοῦν ἀπὸ κοινοῦ καὶ νὰ προωθηθεῖ καὶ ὁ διάλογος μήπως προσεγγίσουν οἱ Ἐκκλησίες καὶ ἡ πολυπόθητη ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν γίνεαι μιὰ πραγματικότητα. Ἄλλωστε σὲ κάθε Θ. Λειτουργία προσευχομέθα «*ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως*», καὶ ἂν τὸ ἐννοοῦμε πραγματικὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ παρακαλοῦμε, θὰ ἔλεγα καὶ μιὰ ὑπερβολὴ ἴσως, ἐν μετανοίᾳ καὶ μετὰ δακρύων τὸν Χριστὸν νὰ βοηθήσει τὴν Ἐκκλησία του, τὸ Σῶμα του, νὰ ἐπουλωθοῦν οἱ πληγές καὶ νὰ ἐνωθοῦν οἱ Χριστιανοί.

Πολλοί, ὅμως, Θεοφιλέστατε, λέγουν: μὰ ἐμεῖς γιατί ἐν μετανοίᾳ, ἐμεῖς κατέχουμε τὴν ἀλήθεια, οἱ ἄλλοι νὰ γυρίσουν!

Ἐκατὸ τοῖς ἑκατὸ δίκιο, ἀλλὰ μήπως οἱ δικές μας ἀμαρτίες, οἱ ὅποιες ἀμαρτίες, δὲν ἀφήνουν τὶς προσευχές νὰ φθάσουν στὸ Θεὸ ὥστε νὰ φωτισθοῦν αὐτοὶ οἱ λαοὶ νὰ ἔλθουν στὴν Ἐκκλησία, τὴν Μία, Ἁγία, Καθολικὴ Ἐκκλησία, ὅπως τὴν καθόρισε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸν 4ο αἰώνα. Γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς μας.

Ὅμως ὑπάρχει δυνατότητα νὰ ἐπικοινωνοῦν οἱ Χριστιανοὶ μεταξύ τους, ὅσοι, τουλάχιστον, ὁμολογοῦν βάπτισμα στὴν Ἁγία Τριάδα. Αὐτὸς εἶναι καὶ ἓνας ὅρος πού τίθεται ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε., ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ μπεῖ σὲ αὐτὸ μιὰ ομάδα λεγομένη ἐκκλησιαστικὴ, χριστιανικὴ, μὲ ὅποιονδήποτε τίτλο, ἐὰν δὲν ὁμολογεῖ βάπτισμα στὴν Ἁγία Τριάδα καὶ ἐὰν δὲν ὁμολογεῖ τὶς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τὴν θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος καὶ γι' αὐτὸ εἶμαι ἑκατὸ τοῖς ἑκατὸ βέβαιος, διότι σὲ ἓνα συνέδριο πού παραβρέθηκα –εἶχα τὴν τιμὴ νὰ μὲ στείλει ἡ Ἐκκλησία μας στὴν Pasadena τῆς Καλιφόρνια πρὶν δύο μῆνες– ὑπῆρχαν αἰτήσεις κάποιων ἐκκλησιαστικῶν ομάδων, Πεντηκοστιανῶν κυρίως καὶ ἄλλων, ἀπὸ αὐτοὺς πού αὐτοαποκαλοῦνται κατὰ κάποιον τρόπο Χριστιανοί, μὲ ὀρισμένες πολὺ παράξενες ἀπόψεις καὶ ιδέες, ὅπως καὶ ὁ πολὺ γνωστὸς Στρατὸς τῆς Σωτηρίας, πού δρᾷ σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ζητοῦσαν νὰ γίνουν μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. Ἐκεῖ, λοιπὸν, δὲν ἔγινε ψηφοφορία ἂν θὰ γίνουν ἢ ὄχι, ἀπλῶς ὅμως ἐπαναλή-

φθηκε ἡ σταθερὴ ἀπόφαση ὅτι πρέπει νὰ κάνουν ὁμολογία πίστεως στὶς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, βάπτισμα στὴν Ἁγία Τριάδα καὶ νὰ ὑποσχεθοῦν ὅτι δὲν θὰ γίνεαι προσηλυτισμὸς σὲ τόπους ὅπου ἄλλοι ἐκκλ. ὀργανισμοὶ ἢ Ἐκκλησίες δραστηριοποιοῦνται. Δὲν γνωρίζω βέβαια πόσο αὐτὰ ὅλα τηροῦνται στὶς λεπτομέρειές τους, ἀλλὰ ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι ὄντες ἀπολύτως σίγουροι γιὰ αὐτὸ πού εἴμαστε καὶ γιὰ αὐτὸ πού πιστεύουμε πάντοτε θὰ παραμένουμε φύλακες τῆς πίστεώς μας καὶ τῶν ἀρχῶν μας.

Θέλετε νὰ ἀναφερθεῖτε λίγο στὴν Ἱεραποστολή;

Τὸ Π.Σ.Ε. ἔχει διάφορες ἐπιτροπές καὶ ἔχει, θὰ λέγαμε, καὶ διάφορες δραστηριότητες, μὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι ἡ Ἱεραποστολή. Ἐμεῖς μετέχουμε σὲ ὅλες τὶς ἐπιτροπές τοῦ Π.Σ.Ε. μὲ ἐκπροσώπους μας καὶ σχεδὸν σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις, συνέδρια, συσκέψεις, καθὼς καὶ σὲ γενικὲς συνελεύσεις, ὅποτε γίνονται. Μία τῶν δραστηριοτήτων, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ἡ Ἱεραποστολή καὶ ἡ δικὴ μας Ἐκκλησία νοεῖ τὴν Ἱεραποστολή διττῶς; α) νὰ φέρει τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας, τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν θεολογία τῆς σὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς λαοὺς πού δὲν ἔχουν ἀκόμη φωτισθεῖ, καὶ β) τὴν Ἱεραποστολή αὐτὴ πού μερικὲς φορές ὀνομάζουμε «ἐσωτερικὴ Ἱεραποστολή» δηλαδὴ τὸν συνεχῆ εὐαγγελισμό, ἢ καὶ καμιά φορὰ δυστυχῶς καὶ ἐπανευαγγελισμό, τοῦ λαοῦ μας. Νομίζω ὅτι στὸ σημεῖο αὐτὸ κάνει πάρα πολλὰ ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἄλλες τοπικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ Ἱεραποστολή, ἀλλὰ ἐμεῖς δόξα τῷ Θεῷ ἔχουμε τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ μιὰ δραστηριότητα στὴν ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή.

Μιὰ καὶ μιλάμε γιὰ ἐσωτερικὴ Ἱεραποστολή ὑπάρχει ἓνα πρόβλημα. Συνέβη κατὰ καιροὺς νὰ πηγαίνουν διάφορες Ἱεραποστολικὲς ομάδες, ἄς ποῦμε στὴν Ἀφρική, πού εἶναι ἓνας τόπος δράσεώς των, καὶ νὰ βρίσκουν ἔτοιμο ὑλικὸ ἀπὸ κάποια ἄλλη Ἐκκλησία, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ, κάποια Προτεσταντικὴ ομάδα, καὶ ἐκεῖ νὰ γίνεαι προσηλυτισμὸς. Ἐμεῖς δὲν τὸ κάναμε αὐτό, παρ' ὅτι ξέρω πολὺ καλά ὅτι κάποιοι βαπτισμένοι σὲ

μια άλλη όμολογία δελεάστηκαν από τη διδασκαλία και περισσότερο από την άγνη πρόταση της Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας και έγιναν Ὁρθόδοξοι. Ἀλλά ὁ σκοπός μας δὲν εἶναι νὰ ἀρπάζουμε τὸν καθένα και νὰ τὸν κάνουμε Ὁρθόδοξο. Ἐμεῖς φέρνουμε τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας. Ἄν, τώρα, κάποιος, κάνοντας σύγκριση ἢ αισθάνεται μιὰ ἀνεπάρκεια στὸ πλήρωμα τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὴ διδασκαλία μιᾶς ἄλλης Ἐκκλησίας, τότε γίνεται δεκτός.

Μήπως τελικὰ τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι μιὰ Ὑπερεκκλησία; Ἐνας ὄργανισμὸς πὸν ἔρχεται νὰ ρυθμίσει κατὰ κάποιον τρόπο τὶς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίες; Διότι ὑπάρχει συγκεκριμένο πρόσωπο πὸν τὸ λέει και τὸ γράφει.

Οὐδέποτε ἡ δική μας Ἐκκλησία ἔπαιξε τὸ ρόλο κηδεμόνος οὔτε και δέχθηκε κηδεμονία για ὁποιοδήποτε θέμα Τῆς ἰδιαίτερα δὲ για τὴν πίστη και τὴ λατρεία Τῆς. Ἡ προσχώρησή μας και ἡ ἰσότιμη συμμετοχή μας σ' αὐτὸν τὸν Ὄργανισμὸ γίνεται ὥστε ἡ Ἐκκλησία μας, ὡς ἕνας ζωντανὸς ὄργανισμὸς, νὰ μετέχει σὲ ἕνα παγκόσμιο ὄργανισμὸ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρα, ὅπου συζητοῦνται θέματα, τὰ ὁποία θὰ βοηθήσουν στὴν καλύτερη μελέτη τῶν προβλημάτων μας και στὴν

καλύτερη ποιμαντικὴ τοῦ λαοῦ μας. Βέβαια οἱ μέθοδοι πὸν χρησιμοποιοῦν οἱ Προτεστάντες εἶναι τελείως διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς μεθόδους πὸν ἡ ὀρθόδοξη παιδεία και ζωὴ ὑπαγορεύει. Παρὰ ταῦτα πολλές φορές ἔχουμε νὰ ὠφεληθοῦμε και ἀπὸ ἐκείνους πολλὰ πράγματα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἕνα. Τὸ δεύτερο: πὸς θὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει ὁ διάλογος, ἢ ἐπικοινωνία δηλαδή ἢ διομολογιακὴ, εἴτε με ὅλο τὸν προτεσταντικὸ κόσμον, εἴτε με τὸν ρωμαιοκαθολικὸ κόσμον, εἴτε με ἐπιμέρους προτεσταντικὲς ὁμάδες ἐὰν δὲν ἔχομε μιὰ κάποια ἐπικοινωνία, νὰ τοὺς γνωρίσουμε, νὰ μᾶς γνωρίσουν. Γι' αὐτὸ, τοῦτο τὸ δεύτερο εἶναι πάρα πολὺ σημαντικό.

Ἀλήθεια, μᾶς γνωρίζουν και ἂν ναι πόσον μᾶς γνωρίζουν οἱ Δυτικοὶ ὡς Ὁρθόδοξους;

Ἔερετε ὅτι μόνον τὰ πολὺ-πολὺ τελευταῖα χρόνια, ἴσως με τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἠλεκτρονικῶν μέσων ἐπικοινωνίας, ἀρχίζουν νὰ μαθαίνουν ὅτι ὑπάρχει μιὰ σύγχρονη Ἑλλάδα, και ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι μιὰ Ἐκκλησία ἱστορικὴ, ἢ κατ' ἐξοχὴν παραδοσιακὴ Ἐκκλησία. Νὰ σᾶς πῶ ὅτι πολλές φορές ἐγὼ ἔχω τὴν ἐμπειρία αὐτὴ προσωπικά. Πρὶν ἀπὸ εἴκοσι πέντε χρόνια, ὄχι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν συνέντευξη

ευθέως ἐρωτήθηκα ἂν εἶμαι χριστιανός. Εὐρισκόμουν στὴ Γαλλία, στὴν Πανεπιστημιούπολη Μπεζανσόν, μέσα σὲ μιὰ πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη καὶ φοροῦσα τὸ ράσο καὶ εἶχα τὸ σταυρουδάκι στὸ τσεπάκι μου, πού δείχνει τουλάχιστον ὅτι εἶμαι χριστιανός. Μὲ ρώτησε κάποιος ἐπιστήμονας, τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἀμφισβητήσω τὶς ὑπόλοιπες γνώσεις ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ φάνηκε τελειῶς ἀγράμματος, ἂν ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες εἴμαστε χριστιανοί. Τὸν ἐρώτησα, τί μπορεῖ νὰ εἴμαστε; Νὰ σᾶς πῶ ευθέως, μοῦ ἀπάντησε, τί ἔχω στὴ φαντασία μου γιὰ σᾶς: εἶστε κάποια Μουσουλμανικὴ αἵρεση μὲ μιὰ ἱστορικὴ παράδοση χριστιανικὴ, πού σᾶς ἄφησαν οἱ Μουσουλμάνοι ἀπὸ σεβασμὸ στὴν ἔθνικὴ σας ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμὸ σας νὰ ζεῖτε κατὰ τὸν δικὸ σας τρόπο.

Τὸ ὀρθόδοξο ράσο πῶς ἀντιμετωπίζεται;

Εἰλικρινά, ὅταν προχώρησε ἡ συζήτηση –δὲν θέλω αὐτὸ νὰ τὸ θέσω ὡς θέμα, ἐγὼ ὅταν πηγαίνω στὸ ἐξωτερικὸ πάντα φορῶ τὸ ράσο μου– ὁμολόγησε ὅτι μᾶς βλέπει νὰ εἴμαστε ντυμένοι σὰν τοὺς Μουσουλμάνους. Οἱ Μουσουλμάνοι βλέπετε σήμερα ἔχουν μιὰ μεγάλη πέραση στὴν Εὐρώπη. Πάρα πολλὰ ἑκατομμύρια κυκλοφοροῦν στοὺς δρόμους μὲ τὶς κελεμπίες τους, τὰ τσαντόρ τους, τὶς μπούργκες τους καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο φορᾶνε καὶ πᾶνε μπροστὰ ἀπὸ ἐμᾶς καὶ μᾶς ἀνοίγουν δρόμο. Ἡ Ὀρθοδοξία, λοιπόν, καὶ εἰδικὰ ἡ Ὀρθόδοξη Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔπρεπε νὰ δώσει τὴ μαρτυρία της ὄχι μόνον στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο ἀλλὰ καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι ἓνα ὄχημα, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Νὰ ἐπιστρέψουμε, λοιπόν, στὸ Συνέδριο;

Τὸ Συνέδριο, αὐτό, ὅπως ἤδη εἰπώθηκε, εἶναι ὀργανωμένο ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε., συνήθως συνέρχεται κάθε ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ χρόνια, καὶ αὐτὴ τὴ φορά διάλεξαν τὴν πατρίδα μας ὡς τόπο καὶ τὴν Ἐκκλησία μας ὡς φορέα γιὰ νὰ ὀργανώσουν τοῦτο τὸ Συνέδριο. Εἶναι μιὰ ιδιαίτερη τιμὴ γιὰ τὴν πατρίδα μας, ἢ ὁποία, δόξα τῷ Θεῷ, σὲ αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις φάνηκε πρώτη τὸν προηγούμενο χρόνο, τόσο μὲ τὸ πρωτάθλημα πού πήραμε στὴν Πορτογαλία καὶ ξαναείδαμε τὴν σημαία μας νὰ κυματί-

ζει παντοῦ, καὶ μὲ τὴν ἀναμφισβήτητὴ ἐπιτυχία τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων. Ἔτσι, λοιπόν, μὲ τὴν προοπτικὴ ὅτι θὰ γίνουν οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες καὶ μὲ μιὰν ἐλπίδα ὅτι θὰ πετύχουν, ὅταν μᾶς ζητήθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ 2004 ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε., ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπήντησε θετικὰ καὶ ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς ὀργανώσεως ὡς πρὸς τὸν χῶρο καὶ ὡς πρὸς τὰ τοπικὰ προβλήματα. Τὴν γενικὴ, ὁμως ὀργάνωση τοῦ Συνεδρίου, τὴν ἀποστολὴ τῶν προσκλήσεων, τὸ περιεχόμενο, τὴν εὐθύνη τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, τὴν ἔχει τὸ Π.Σ.Ε. ἐξ ὁλοκλήρου.

Σὲ τί ἐλπίζουμε ὅτι θὰ συμβάλει αὐτὸ τὸ Συνέδριο;

Κάθε φορά πού ἐρχόμαστε σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων Ὀμολογιῶν μαρτυροῦμε τὴν ὀρθόδοξη πίστη μας. Ἔνας λόγος παραπάνω αὐτὴ τὴ φορά πού ἔρχεται ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος (ἔρχονται 500-600 περίπου σύνοδοι καὶ ὑπολογίζουμε ἄλλα 200 ὡς 300 πρόσωπα ἐπὶ πλέον, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι περίπου 100 ἐθελοντές, γραμματεῖς, συνοδοὶ τῶν ὑψηλῶν προσώπων. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, λοιπόν, θὰ ἔρθουν ἐδῶ, πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ἔρθουν γιὰ πρώτη φορά στὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ τὴν βροῦν σὲ πολὺ ωραία κατάσταση. Ἀλλὰ καὶ μόνον ὅτι περπατώντας στοὺς δρόμους τῆς Ἀττικῆς θὰ δοῦν ὅτι στὴν Ἑλλάδα ἀνεγείρονται ἀκόμη ναοί, ὅταν σὲ πολλές δυτικὲς χῶρες οἱ ἐκκλησίες πωλοῦνται καὶ γίνονται πολυκαταστήματα, πολυκατοικίες, αἰθουσες χοροῦ, ὁ ὀρθόδοξος λαὸς μας τοὺς περνᾶει κάποιον μῆνυμα.

Θὰ υπάρξουν ἄλλες ἐκδηλώσεις παράλληλες μὲ τὸ Συνέδριο;

Οἱ Σύνοδοι θὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐπισκεφθοῦν διάφορους χῶρους. Ἡ τελευταία ἐκδήλωση θὰ εἶναι στὸν ἱερὸ Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐκεῖ ὅπου ἐπίσημα ἀκούστηκε τὸ θεολογικὸ μῆνυμα τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου, στὴν Ἀθήνα, πού πάντοτε νοεῖται, κάτω ἀπὸ τὴ σκιὰ τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ φάρος ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Καταλαβαίνετε τί συγκίνηση θὰ νιώθουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Αὐτοὶ πού δὲν ἔχουν τὴν ὀρθόδοξη πίστη, πού ἔχουν κάνει πολλὰ λάθη καὶ στὴν πίστη καὶ τὸ ἦθος τους, νὰ βρεθοῦν ἐκεῖ

καὶ νὰ ἀκούσουν τὸ λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου! Καὶ μόνον αὐτὸ ξέρετε πόση ἐκτίμηση μέσα στὴν ψυχὴ τους καὶ πόσος σεβασμὸς θὰ ἀναπτυχθεῖ γι' αὐτὸν τὸν τόπο ποὺ δέχθηκε τὰ ἅγια πόδια τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου; Ἐμεῖς ἔχουμε φροντίσει καὶ χορωδίες νὰ ἀκούσουν καὶ ναοὺς νὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ νὰ δοῦν μιὰ σταλίτσα ἀπὸ τὴ ζωὴ μας. Καὶ ἐμεῖς παίρνουμε πολλές φορές ἀπὸ αὐτούς, τὴ σκέψη τους, μεθόδους, τὸν πολιτισμὸ τους, γιατί ὄχι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι παίρνουν ἀπὸ ἐμᾶς κυρίως τὴ Θεολογία μας καὶ αὐτὸ τὸ σεβασμὸ στὴν ἱστορία καὶ τὴν ἱερά μας Παράδοση.

Γνωρίζουν οἱ δυτικοὶ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ πῶς τὴν βλέπουν;

Τὴν Ὁρθοδοξία πολλές φορές τὴν θεωροῦν σὰν κάτι μουσειακὸ, σὰν κάτι ποὺ ταιριάζει σὲ ἓνα λαὸ κακομοιριασμένο, φτωχό, ποὺ πονᾷ. Ὅταν ἔρθουν σὲ μιὰ πρωτεύουσα καὶ ἐπειδὴ τὸ Συνέδριο θὰ γίνεῖ στὸν Ἅγιο Ἄνδρέα, στὶς ἐγκαταστάσεις τοῦ θερέτρου τῶν Ἀξιοματικῶν τοῦ Στρατοῦ, καὶ θὰ δοῦν λιγάκι τὴν Ἀττική, θὰ μποῦν στὰ τρένα τὰ καινούρια θὰ κυκλοφορήσουν στοὺς δρόμους, θὰ δοῦν μιὰ καινούρια πρωτεύουσα μὲ ἓναν κόσμο ποὺ κινεῖται μὲ ὅλη αὐτὴν τὴν δραστηριότητα, θὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ζεῖ. Δὲν νομίζετε ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι ἓνα κέρδος καὶ ὅτι θὰ ἐκτιμήσουν καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐμεῖς μετέχουμε στὸ διάλογο;

Θέλετε νὰ σχολιάσετε τὴν ἐπίδραση τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς πίστεως μας στοὺς Δυτικοευρωπαίους;

Ἄν ἐπισκεφθεῖτε σήμερα διάφορους ναοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς, εὐαγγελικοὺς ἢ προτεσταντικοὺς ποὺ δὲν ἔχουν σύμβολα καὶ εἰκόνες ἀλλὰ εἶναι τελείως γυμνοί, θὰ δεῖτε πολλές βυζαντινὲς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Αὐτὰ εἶναι ἀποτελέσματα τῆς μεγάλης προσπάθειας τῆς Ὁρθοδοξίας. Συνέβαλε πολὺ σὲ τοῦτο καὶ ἡ Ρωσικὴ Διασπορὰ ποὺ ἔφερε στὴν Εὐρώπη, διωγμένη ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς, τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ποὺ ὄχι πλέον ὡς μουσειακὰ ἀντικείμενα, ἀλλὰ ὡς ἀντικείμενα λατρείας μπαίνουν στοὺς ναοὺς

τους ἔστω καὶ ἂν κατὰ βάσιν δὲν τὰ δέχονται. Τὸ καλύτερο δῶρο, κατὰ τὴν ἄποψή μου, γὰ νὰ δώσει κανεὶς σὲ ἓνα μέλος μιᾶς ὁποιασδήποτε ἐκκλησίας τῆς Μεταρρυθμίσεως, εἶναι μιὰ μικρὴ βυζαντινὴ εἰκόνα. Πέρασε αὐτὸ τὸ μήνυμα. Βέβαια ὁ δρόμος τοῦ διαλόγου εἶναι πάρα πολὺ μακρὺς καὶ πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἀκόμη μερικές φορές ὀρισμένα ἐκλεκτὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας, συνεργάτες μας, ἐκφράζονται μὲ πολὺ βαριά λόγια γὰ τοὺς χριστιανοὺς ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα εἶδος θρησκευτικοῦ ρατσισμοῦ;

Βέβαια, καὶ νὰ σᾶς θυμίσω ὅτι ὅταν εἶχε ἔρθει ὁ Πάπας στὴν Ἀθήνα ἤμουν στὴν ὑποδοχὴ καὶ ἔβλεπα ἀπὸ κοντὰ τὰ πράγματα. Ἄκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου τὸν Ἀρχιεπίσκοπο νὰ τὸν προσφωνεῖ καὶ νὰ τοῦ θέτει τὰ καιρία θέματα ποὺ χωρίζουν τὶς Ἐκκλησίες μας, θὰ ἔλεγα ξεπερνώντας τὸ πρωτόκολλο καὶ τὴν κοινωνικὴ εὐγένεια, παρ' ὅτι δὲν μιλάει ἔτσι ὁ Μακαριώτατος, ἀκριβῶς διότι ἤθελε νὰ τοῦ θέσει τὰ πραγματικὰ προβλήματα ποὺ κρατοῦν τὶς δύο Ἐκκλησίες χωρισμένες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σχίσματος.

Ἀκούστηκε, λοιπόν, ἀπὸ κάποιους φανατικούς ὅτι ὁ Πάπας λέρωσε τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδας μας μὲ τὰ πόδια του. Παρατήρησα πόσο συγκλονισμένος ἦταν ὅταν βρέθηκε στὸν Ἄρειο Πάγο. Οὔτε κήρυγμα ἔκανε οὔτε δηλώσεις. Καὶ ἐμεῖς ἀντιθέτως, ἐνῶ ἦταν ὑψηλὸς προσκεκλημένος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, μιλήσαμε πολὺ σκληρὰ γὰ νὰ θέσουμε ἐξ ἀρχῆς τὰ θέματά μας, ἂν θὰ ἄνοιγε ποτέ κάποιος διάλογος γὰ αὐτὰ καὶ γὰ νὰ γνωστοποιήσουμε στοὺς χριστιανοὺς μας ὅτι οὔτε κοιμόμαστε οὔτε ξεπουλάμε τὴν πίστη μας καὶ τὴν Παράδοσή μας. Τὸ ἴδιο, λοιπόν, θὰ συμβεῖ καὶ μὲ τὸ Ἱεραποστολικὸ συνέδριο τοῦ Π.Σ.Ε.

Μὰ, μερικές φορές, Θεοφιλέστατε, ὁ πλοῖον εἶναι ὁ πιὸ μακρινός, ὁ πιὸ ξένος, ὁ πιὸ διαφορορετικός.

Ἔτσι.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολὺ.

Λ.Ι.Χ.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ

Ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ μικρόθεος

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου

«Ὁρατῶν τε πάντων»

α) Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἓνα μυστήριον. Ἐλυσεν πολλὰ ἀπὸ τὰ μυστήρια τοῦ κόσμου, μὰ τὸ δικό του τὸ μυστήριον στάθηκε ἀνίκανος νὰ τὸ προσεγγίσει καὶ νὰ τὸ ἐξιχνιάσει. Ὡστόσο τὸν ἀπησχόλησε ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς ἡ ἐξιχνίαση αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου καὶ τὸν ὀδήγησε στὴ σύνθεσιν ἀπόψεων καὶ γνωμῶν γύρω ἀπὸ τὴν ὑπαρξή του. Ἔτσι ἐμφανίσθησαν στὸ προσκήνιον οἱ διάφορες ἀνθρωπολογικὲς θεωρίαι καὶ μιὰ σωρεία ἀνθρωπιστικῶν κινήματων βάλθηκε νὰ φωτίσει τὸ δρόμον γιὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἐσώτερης, τῆς οὐσιαστικῆς ἀνθρώπινης ἀξίας. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρῶτοι ἀνεδείχθησαν ἀνθρωπιστές. Ὁ Πλάτων ἔγραψε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸν «λόγον» δηλ. τὴν ἰκανότητα νὰ ἐρευνᾷ μὲ τὸ λογικὸν τοῦ ὅ,τι βλέπει καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνον ποὺ τὸν διακρίνει ἀπὸ τὰ ζῶα. Ὁ Ἀριστοτέλης, συμπληρώνοντας, εἶπε πὼς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχὴν, ποὺ τοῦ δίνει τέτοια ἀξία, ὥστε μπροστὰ του ὅλα τὰ ζῶα νὰ φαίνονται «*νανώδη*». Ὁ σοφιστὴς Πρωταγόρας ἔφθασεν νὰ τοποθετήσῃ τὸν ἴδιον τὸν ἄνθρωπον κριτήριον τοῦ ἑαυτοῦ του: «*πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος*». Τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἀπέκρουσε ὁ Πλάτων, ποὺ θεωροῦσε ὡς τέτοιο κριτήριον τὸ Θεόν. Γενικὰ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔρριψαν ὅλον τὸ βάρος τους στὴ διανοητικὴ μόρφωσιν, ποὺ ὅπως πίστευαν, μποροῦσε νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπον εὐτυχημένον. Παρὰ ταῦτα ἡ ἀρχαιοελληνικὴ αὐτὴ σύλληψιν τοῦ ἀνθρώπου δὲν μπόρεσε νὰ ξεπεράσῃ μερικὰς χτυπητὰς ἀντιφάσεις,

ὅπως π.χ. τὸ θεσμὸν τῆς δουλείας, τὸν Καίσαρα, τὸν γυναικωνίτην, τὴν ἄρνησιν δικαιωμάτων στὸ παιδί, τὴν ἀπόλυτην κυριαρχίαν τοῦ δυνατοῦ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου κ.ἄ. Στάθηκε ἀνίκανη νὰ δώσει σὲ ὅλην τὴν πλάτειαν ἔκτασιν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀνεπανάληπτην ἀξίαν του.

β) Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ρωμαϊκὸς ἀνθρωπισμὸς

Παρεμφερής, μὲ μικρὰς παραλλαγὰς, ὑπῆρξε καὶ ὁ ρωμαϊκὸς ἀνθρωπισμὸς, ποὺ ὡστόσο βουτήχθηκε μέσα στὰ σκάνδαλα καὶ τὰ ὄργια τῆς διεφθαρμένης ρωμαϊκῆς κοινωνίας, ἐνῶ φιλόσοφοι ὅπως ὁ Σενέκας καὶ ὁ Μάρκος Ἀυρήλιος, μέχρι τῶν στωικῶν, μᾶς ἔδωσαν πολλὰς ἀφορμὰς ἐντονης ἀντιανθρώπινης τοποθέτησιν, πρᾶγμα ποὺ συνέβη μὲ τὴν περίπτωσιν τῆς θεοποίησης τοῦ αὐτοκράτορα ἢ τῆς αὐτοκαταστροφῆς μὲ τὴν αὐτοκτονίαν. Ὁ ρωμαϊκὸς ἀνθρωπισμὸς στάθηκε ἀνίκανος νὰ μορφώσῃ μιὰ καθολικὴν περὶ ἀνθρώπου διδασκαλίαν, ἀλλὰ χάθηκε οὐσιαστικὰ μέσα στὶς καταχρήσεις, ποὺ σημάδεψαν ἀνεξίτηλα τὴν ἐποχὴν του, μὲ στίγμα ἀπαίσιον καὶ ἀποκρουστικόν. Ἔτσι ὁ ἀρχαῖος κόσμος, μὲ ἐξαιρέσιν κάποιαν ἀνυπατάσθη τῆς φιλοσοφίας του ποὺ μοιάζει μὲ ψήγματα χρυσοῦ, ἀναμειγμένον μὲ τόνους σκουριᾶς, προσπάθησε νὰ ἀρθρώσῃ ἓνα λόγο ἀληθείας γιὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ἐπέτυχεν ἐν μέρει. Φαινόμενα ὅπως τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς τυραννίας, στὴν πολιτικὴν ζωὴν, τῆς ἰδιόμορφης ἐπίσης δημοκρατίας, τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὸ δίκαιον, φαλκιδευμένων γιὰ τάξεις ὀλόκληρας λαῶν καὶ τῆς περὶ ἐλευθερίας διδασχῆς στὴ φιλοσοφίαν, ἀναιροῦν οὐσιαστικὰ κάθε κα-

λοπροαίρετη προσπάθεια να σηματοδοτηθεί σωστά η πορεία του ανθρώπου.

γ) Ο αναγεννησιακός ανθρωπισμός και οί σύγχρονες θεωρίες

Κατά την Αναγέννηση άνθισαν στην Εύρώπη οί «ανθρωπιστικές σπουδές» με βάση τους αρχαίους κλασικούς, και με αντίθεση προς τόν Χριστιανισμό, πού θεωρήθηκε αίτιος τών καταχρήσεων τού μεσαιώνα πού είχε προηγηθή. Με διάφορες παραλλαγές ή ανθρωπολογία τής Αναγέννησης στη Γερμανία, Γαλλία και Άγγλία στηρίχθηκε σε μιá στείρα μίμηση τού αρχαίου κλασικού έλληνικού ανθρωπισμού πού óδηγησε σε μιá αισθησιακή αντίληψη τού ώραιου. Ο Διαφωτισμός έπεχείρησε με τόν λογικό νά λύσει τά ανθρώπινα προβλήματα, παραμερίζοντας κάθε παράδοση και κάθε αυθεντία. Η έντονη έξ άλλου αντιπαράθεσή του με τήν θρησκευτική αποκάλυψη και ή απόπτωση τής τελευταίας στην παρασκιά τής έρευνας, ύπηρξε μοιραία γι' αυτόν, γιατί σφραγίσθηκε ανεπίστροφα με τή σφραγίδα τής άγνοήσεως μιáς καιρίας αντίληψης για τόν άνθρωπο. Έτσι ó Διαφωτισμός συμμαχώντας με τόν ύλισμό και τόν άθεϊσμό, ξεπέρασε τά όριά του και έφθασε, με τήν άρνηση τού Θεού, στην άρνηση τού ίδιου τού ανθρώπου, άρνούμενη σ' αυτόν τήν ανώτερη πνευματική και ήθική του καταγωγή, ουσιαστικά άδίκησε τόν άνθρωπο καιρία και προδιέγραψε τς βαρειές σε βάρος του συνέπειες πού ακολούθησαν.

Στά τέλη τού 19ου αιώνα, τότε πού ó ύλισμός μεσουρανούσε, άκούσθηκαν και ανάλογες περιí ανθρώπου ιδέες. Έτσι ó Φόνερμπαχ, πρόδρομος τού Μάρξ, έγραψε τόν 1850 ότι «ó άνθρωπος είναι ό,τι τρώγει». Άλλ' οί άνθρωποι μπορεί νά τρώγουν καλύτερα χωρίς μ' αυτό νά γίνονται και καλύτεροι. Ο Νίτσε, έξ άλλου, πού ή προσωπικότητά του ήταν ένα κράμα αντιθέσεων και αντιφάσεων, έστησε τόν είδωλο τού «ύπερανθρώπου» πού με τή σκληρή πυγμή του, χωρίς οίκτο για τούς αδύνατους, έπιβάλλει

Ο Άριστοτέλης, τμήμα από τούς Έλληνες φιλοσόφους, 1690. Νησί Ιωαννίνων, Μονή Φιλανθρωπινών, καθολικό.

τή θέλησή του επάνω τους. «Ο πόλεμος –γράφει– είναι άγιος και θεμιτός διότι είναι τόν βαρόμετρο τής δυνάμεως». Έτσι, με βάση τή σκληρότητα και τή βία ó «ύπερανθρώπος» έγινε στην ουσία ύπάνθρωπος. Σύνημά του ύπηρξε: «Καταστρέψετε τούς αδύνατους». Και «Εγώ, έγώ, έγώ, τίποτε έκτός από έμένα».

Κατά τόν Μάρξ ó άνθρωπος είναι «ζών πού κατασκευάζει έργαλεία». Στερείται κατ' αυτόν αυθυπάρκτου ψυχικού κόσμου, πρέπει νά μεταβληθή σε ρομπότ. Η τακτική έφαρμογή τού μαρξισμού στις ήμέρες μας απέδειξε τά αποτελέσματα τής θεωρίας. Ο ναζισμός περιεφρόνησε τόν άνθρωπο και κατήντησε τόν θάνατο «ένα τρόπο ζωής». Από τούς σύγχρονους ύπαρξιστές ó μόν Χάιντεγκερ διδάσκει ένα ανθρωπισμό γεμάτο ψυχρή άπαισιοδοξία, ó δέ Σάρτρ ένσαρκώνει τή φιλοσοφία τού «τίποτε». Ο άνθρωπος, κατ' αυτόν, έρχεται από τόν μηδέν και πηγαίνει στο μηδέν. Ο πλησίον τού προκαλεί ναυτία. «Η κόλαση, αυτή είναι οί άλλοι», γράφει.

δ) Ο Χριστιανικός ανθρωπισμός

Στό Χριστιανισμό ή βιβλική διήγηση

Ο Πλούταρχος, τμήμα από τους Έλληνες φιλοσόφους, 1690. Νησί Ιωαννίνων, Μονή Φιλανθρωπινών, καθολικό.

για τη δημιουργία του ανθρώπου είναι σαφής. Τον άνθρωπο τον έπλασε ο Θεός, του έδωσε σώμα και ψυχή, τον έκανε εικόνα του. Μετά το Θεό και τους αγγέλους είναι ο άνθρωπος «θεοειδής» και «αγγελοειδής». Είναι μοναδική και ανεπανάληπτη προσωπικότητα, με ψυχοσωματική οντότητα. Διαθέτει 4 σπουδαία προνόμια: το λογικό, το αὐτεξούσιο, τὴν κοινωνικότητα και τὴν δημιουργικότητα». Και τὰ 4 τὸν διακρίνουν ἀπὸ τὰ ζῶα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἔχει κάποιες ἀνατομικές και μόνο ὁμοιότητες. Εἶναι στήν οὐσία ἕνας μικρὸς θεὸς πὺν ὀφείλει τὴν ἀξία του στὸ Δημιουργό του και τὴν διατηρεῖ μόνο ὅταν μένει κοντὰ του. Ὁ ἄνθρωπος πὺν ἀρνεῖται τὸ Θεὸ «οὐ συνῆκε, παρὰσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις και ὁμοιωδὴ αὐτοῖς». Μένοντας κοντὰ στὸ

Θεὸ μένει κοντὰ και στοὺς ἀδελφούς του τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους. Ἡ ἀγάπη τὸν ἐκφράζει και ἡ θυσία τὸν καταξιώνει. Σκοπὸ του ἔχει τὴν προσωπική του θέωση μέσα ἀπὸ μιὰ ἀνοδική πορεία. Μετὰ τὴν θέωσή του ἐξαγιάζεται και ὁ κόσμος ὅλος. Τὴν ἀναγέννηση ὅλης τῆς κτίσεως τὴν ἐγγυᾶται ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς πὺν μετὰ τὴν σάρκωσή του προσέλαβε τὸν ὅλον ἄνθρωπο γιατὰ νὰ θεώσει τὸν ὅλο ἄνθρωπο. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐκπληκτικά ἐκφραστικοὶ στήν περιγραφή τοῦ ἀνθρώπου. «Θεόπλαστον», «θείας κοινωρὸν φύσεως», «εἰκόνα Θεοῦ», «Ἐκείνου μῖμημα», «ἐν σμικρῷ μέγαν», «ἐπόπτην τῆς ὀρατῆς κτίσεως», «μύστην τῆς νοουμένης», «ἐπίγειον και οὐράνιον», «πρόσκαιρον και ἀθάνατον», «ὁμοδίκαιον τῶν ἀρχαγγέλων και φωνῆς θείας ἀκροατήν», «τῶν ἐπὶ γῆς ζῶων τὸ τιμιώτατον τὸ μετὰ τοὺς ἀγγέλους ἐν λογικοῖς τεταγμένοι» «τῇ εἰκόνι τοῦ Θεοῦ τετιμημένοι», ἔτσι τὸν βλέπουν τὸν μικρότερο ἄνθρωπο οἱ Πατέρες και ἔτσι τὸν περιγράφουν.

Στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἀνύπαρκτη ἡ ταύτιση τῆς ἀξίας του μετὰ τὸ ἀπτό και ὀρατό ἐξωτερικό του περίβλημα. Γι' αὐτὸ ὁ θάνατος δέν εἶναι σκάνδαλο γιατὰ τὴν χριστιανική σκέψη. Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι στὸ πρόσωπό του, πὺν εἶναι ἀπεικόνισμα τοῦ Θεοῦ. Και αὐτὸ ὑπάρχει και ὅταν ὁ ἔξω ἄνθρωπος φθειρεται, ἀρρωσταίνει και πεθαίνει. Οἱ ἐπιστημονικές ἐρμηνείες γιατὰ τὴν σύσταση ἡ και τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀρμονικῆς συνεργασίας σώματος και ψυχῆς στὸν ἄνθρωπο, ὀλίγον ἐνδιαφέρουν τὴν Ἐκκλησία. Καμμιά ἐπιστήμη δέν μπορεῖ νὰ ἐρευνήσει τίς προϋποθέσεις τῆς Γενέσεως δηλ. τῆς ἀποκάλυψης. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ ζῶα δέν εἶναι ποσοτική ἀλλὰ ποιοτική. Ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι μετὰ τίς ψυχοσωματικές θεόσδοτες δημιουργίες του ὁ ἄνθρωπος διαχειρίζεται τὴν ζωή. Και αὐτὸ εἶναι τὸ Πᾶν.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ*

του Άλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητού του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας,
της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Στήν ἀρχή τῆς εἰσήγησής μου θά μπορούσα νά ἰσχυρισθῶ ὅτι τὸ Α' Θεολογικὸ Συμπόσιο τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ τόπος ὅπου «τὸ χθές συναντάει τὸ σήμερα». Στὸ συνέδριο αὐτό, ἀπὸ μία κριτικὴ τοποθέτηση ἔναντι τοῦ παρελθόντος, ἐνατενίζουμε τὸ μέλλον τῶν θεολογικῶν σπουδῶν στὴν Ἑλλάδα μέσα ἀπὸ τοὺς προβληματισμοὺς τοῦ παρόντος. Τί μέλλει γενέσθαι; Αὐτό, βέβαια, θά

ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ συγκεκριμένες ἀπαντήσεις σὲ ἐρωτήματα ποὺ περιχάρασσον αὐτὲς τὶς σπουδές.

Παράμετροι προσεγγίσεως τοῦ θέματος

Θά ἐπιχειρήσω νά προσεγγίσω τὸ θέμα ἐξετάζοντας τὶς ἐξῆς παραμέτρους: τὸ ὑποκείμενο καὶ τὸ ἀντικείμενο αὐτῶν τῶν σπουδῶν, τὸ ποιός, δηλαδή, σπουδάζει καὶ ποιός διδάσκει ἀφ' ἐνὸς καὶ τὸ τί σπουδά-

ζει ἢ διδάσκει ἀφ' ἑτέρου, σὲ ποιά ζητήματα ἢ θέματα ἐκτείνεται, δηλαδή, τὸ περιεχόμενο τῶν σπουδῶν ποιός εἶναι ὁ τόπος ὅπου λαμβάνουν χώρα αὐτὲς οἱ σπουδές, τὸ ποῦ ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον πραγματοποιοῦνται, τὸ πότε ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκτελοῦνται, τὸ πῶς ὁ λόγος ἢ οἱ λόγοι ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἀναλαμβάνονται, τὸ γιατί ὁ σκοπὸς στὸν ὁποῖον ἀποβλέπουν, τὸ πρὸς τί. Οἱ ἀπαντήσεις σὲ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι εὐκόλες,

ὅταν μάλιστα πρέπει νά μᾶς καθοδηγήσουν νά ὀργανώσουμε καλύτερα αὐτὲς τὶς σπουδές καὶ ἰδίως ὅταν πολὺς γίνεται λόγος αὐτῇ τῇ στιγμῇ γιὰ «πανεπιστήμια ποιότητας» («Τύπος τῆς Κυριακῆς» 2 Μαΐου 2004, σ. 32).

Τὸ ποιός σπουδάζει Θεολογία σήμερα, ἢ σύνθεση, δηλαδή, τοῦ φοιτητικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Σχολῶν μας, εἶναι κάτι ποὺ ἐμᾶς

* Εἰσήγηση στὸ Α' Θεολογικὸ Συμπόσιο τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης σὴ Θεσσαλονίκη, 1 καὶ 2 Ἰουνίου 2004.

τούς διδάσκοντες στις Θεολογικές Σχολές μᾶς ἀπασχόλησε καὶ μᾶς ἀπασχολεῖ σοβαρά.

Ὅχι τόσο τὰ ποσοστὰ σὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πού ἐγγράφονται σ' αὐτές, ἢ τὸ ἀνπροέρχονται ἀπὸ τὴν περιφέρεια ἢ τὸ κέντρο, ἀπὸ οἰκονομικὰ εὐπορες ἢ ἀδύνατες τάξεις, ἀπὸ περισσότερο ἢ λιγότερο μορφωμένες οικογένειες κ.λπ. Μᾶς ἐνδιαφέρει κυρίως ἢ ἐκ μέρους τους ἐπιλογή. Ἐάν, δηλαδή, ὁ φοιτητὴς ἢ ἡ φοιτήτριά μας ἤθελε νὰ σπουδάσει Θεολογία, ἢ τοῦ τὸ ἐπέβαλαν ἢ βρέθηκε σὲ Τμῆμα Θεολογίας ἢ Ποιμαντικῆς ἢ Κοινωνικῆς Θεολογίας, γιατί ἔτσι, κατόπιν «μοριακῆς» ἀναλύσεως, συνεπέρανε ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστὴς καὶ τὸν κατέταξε ἐκεῖ ἢ ἀλλοῦ.

Τέτοιο ζήτημα δὲν ἀντιμετωπίζουν μόνο οἱ ὑποψήφιοι τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἢ Τμημάτων. Εἶναι πάγιο πρόβλημα ὄλων τῶν ὑποψηφίων γιὰ ὅλες τὶς σφαῖρες τοῦ ἐπιστητοῦ στὴν ἐλληνικὴ ἐκπαίδευση. Εἶναι ἴσως ἡ σημαντικότερη πηγή παραγωγῆς ἀνικανοποίητων πολιτῶν πού ἡ Πολιτεία πρέπει σοβαρὰ νὰ ἀντιμετωπίσει, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία, καὶ ὄχι μόνο στὸ σκέλος πού ἀφορᾷ στὶς θεολογικὲς σπουδές.

Γιὰ τοὺς ὑποψηφίους ἀλλὰ καὶ τοὺς φοιτητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν αὐτὸ τὸ θέμα παρουσιάζει ἰδιαίτερη ὀξύτητα. Ἡ Θεολογία δὲν εἶναι μία σὰν τὶς ἄλλες ἐπιστῆμες. Μ' αὐτὸ πού λέμε δὲν ἐκφραζόμαστε ἀξιολογικά. Παρουσιάζει ὅπωςδήποτε ἰδιομορφία. Καὶ ἐκεῖνοι πού τὴν ἐπιλέγουν σκοπεύουν σ' αὐτὴ τὴ διαφορά ἢ ἔπρεπε νὰ σκοπεύουν. Ἀνάλογη μάλιστα ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ἡ προετοιμασία καὶ ἡ πληροφόρησή τους. Δὲν νομίζω, ὅμως, ὅτι γίνεται κάτι τέτοιο συστηματικά. Ὁ σχολικὸς καὶ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς δὲν δίνει τὸν καλύτερο ἑαυτό του ἐτοιμάζοντας τοὺς νέους μας γιὰ τὰ Ἀνώτατα ἢ ἄλλα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα.

Παραμένει, λοιπόν, ἓνα μείζον πρόβλη-

μα πού ἔπρεπε νὰ τὸ διερευνήσουμε συστηματικὰ μὲ τὰ νέα δεδομένα πού ἔχουν προκύψει. Ἐπρεπε στὴν ἔρευνα νὰ περιληφθεῖ ἐπίσης ἡ βαθμολογία εἰσαγωγῆς καὶ ὁ βαθμὸς ἐξαγωγῆς (πτυχίου) καθὼς καὶ οἱ ἐπιλογές μαθημάτων κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν καὶ τὰ κριτήρια ἐπιλογῆς. Τότε μόνον θὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ προωθήσουμε τὸ εἰδικὸ αἶτημα γιὰ χωριστὲς εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στὶς Σχολές μας χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ἀποκλεισμὸ κάποιων ἀπὸ τὶς θεολογικὲς σπουδές.

Τὸ ποιὸς διδάσκει εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα ζήτημα πού χρήζει πολλῆς προσοχῆς καὶ ἔχει τεθεῖ συχνὰ πρὸς συζήτηση. Ἐάν πρέπει ὁ κατέχων ὀργανικὴ θέση καθηγητῆς νὰ εἶναι τουλάχιστον πτυχιούχος καὶ διδάκτωρ Θεολογίας πέραν τῶν ἄλλων ἐξειδικευμένων σπουδῶν του στὸ ἀντικείμενο πού θὰ διδάξει. Μὲ ποιά κριτήρια θὰ ἐπιλέγονται οἱ ἐπισκέπτες καθηγητῆς καὶ οἱ διδάσκοντες «θύραθεν» γνωστικὰ ἀντικείμενα;

Τὸ τί σπουδάζει κάποιος καὶ τὸ τί διδάσκει τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πρόγραμμα πού ὑπὸ τὶς παρούσες συνθῆκες ἔχει καθιερωθεῖ ὡς ἐνδεικτικὸ καὶ εἶναι ἐνδεδειγμένο γιὰ νὰ προσφέρει μία ὀλοκληρωμένη κατάρτιση στὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη. Ὑποθέτουμε ὅτι σὲ κάθε Σχολῇ καὶ Τμῆμα εἶναι προϊόν μιᾶς μακρᾶς καὶ δοκιμασμένης σκέψεως γιὰ τὸ ἐπίπεδο καὶ τὴν ἔκταση σπουδῶν πού πρέπει νὰ ἀποκομίσει ὁ φοιτητὴς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς φοίτησής του στὴ Σχολῇ. Ὅπωςδήποτε ἓνα πρόγραμμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι στατικὸ ἀλλὰ νὰ περιέχει ἓνα δυναμισμό καὶ δυνατότητα προσαρμογῆς σὲ νέες συνθῆκες καὶ ἀνάγκες καὶ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὸ πρὸς τί.

Θὰ θέταμε τὸ ζήτημα ὡς ἑξῆς: Τί ἀκριβῶς ἐπιθυμεῖ ἡ πανεπιστημιακὴ θεολογικὴ κοινότητα ἀπὸ τὸν φοιτητὴ; Τί ἔργο καλεῖται νὰ ἐπιτελέσει ὁ φοιτητὴς ἢ ἡ φοιτήτρια μὲ τὰ ἐφόδια τὰ ὁποῖα τοῦ δίδει ἡ Θεολογικὴ Σχολῇ στὸ Τμῆμα του;

Μέχρι τώρα οἱ φοιτητῆς μας σπουδάζον-

τας Θεολογία είχαν ως στόχο τους να διορισθουν στο Δημόσιο ως θεολόγοι-καθηγητές ή να χειροτονηθούν και να υπηρετήσουν την Έκκλησία ως κληρικοί. Ακόμη και με αυτή τη στοχοθεσία τα προγράμματα σπουδών επιδέχονται όπωσδήποτε βελτιώσεις έτσι ώστε να θωρακίσουν με ό,τι καλύτερο τις δυνατότητες ενός θεολόγου καθηγητή ή ενός ιερέως για ν' αντιμετωπίσει τον σύγχρονο κόσμο. Τί συμβαίνει όμως όταν λόγω της στενότητας του επαγγελματικού χώρου πολλοί εκ των αποφοίτων μας δεν έχουν καμμία διέξοδο στην αγορά εργασίας και αντιμετωπίζουν με δέος την πιθανότητα να μείνουν άνεργοι ή να κινηθούν προς αλλότριες κατευθύνσεις με κίνδυνο να αλλοτριωθούν ασκώντας μία εργασία διαφορετική από εκείνην για την οποία καταρτίστηκαν;

Πρέπει, βέβαια, να τονιστεί ότι κατ' αρχήν οι πανεπιστημιακές σχολές δεν είναι σχολές επαγγελματικής κατάρτισης ώστε να παρέχουν με τη λήψη πτυχίου και ευκαιρίες επαγγελματικής διεξόδου. Ασφαλώς οι λεγόμενες καθηγητικές σχολές αλλά και τα Παιδαγωγικά Τμήματα κατευθύνουν τους πτυχιούχους τους προς μίαν απασχόληση εκπαιδευτική ανεξάρτητα από τις ύφιστάμενες δυνατότητες απορροφήσεως του συγκεκριμένου ανθρώπινου δυναμικού.

Να σημειωθεί ότι η αύξηση θέσεων εισαγωγής στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ίδρυματα δεν συμβαδίζει πάντοτε με την απορροφητικότητα της αγοράς στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Για παράδειγμα η αύξηση θέσεων για το 2004-2005 στα Τμήματα Κοινωνικής Θεολογίας Αθηνών (+35) και Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας Θεσσαλονίκης (+10) δεν αντιστοιχεί και σε ύψηλη ζήτηση αυτών των τμημάτων από τους υποψηφίους ούτε και σε απορρόφηση των πτυχιούχων τους από την αγορά εργασίας (βλ. «Καθημερινή» 29 Φεβρουαρίου 2004, σ. 28).

Αξίζει, όμως, να τεθεί το *ερώτημα*, εάν

και κατά πόσον ή Δημόσια ή η Ίδιωτική Έκπαίδευση και ή Έκκλησία είναι οι μόνες δυνατότητες εργοδοσίας των πτυχιούχων μας που θα τους απασχολήσουν ως καθηγητές ή ως ιερείς.

Παραμένει, βέβαια, ανοιχτό, ακόμα, εάν και κατά πόσον ή κατάρτιση που παρέχουν οι Θεολογικές Σχολές στα Τμήματά τους είναι επαρκής και ως προς αυτές τις δύο κατευθύνσεις.

Δέν επιθυμώ, ασφαλώς, αυτή τη στιγμή να θίξω το ζήτημα της μελλοντικής φύσεως και θέσεως του μαθήματος των Θρησκευτικών (τάξεις, ώρες) και άρα και της απασχόλησης των καθηγητών ή ακόμα το ζήτημα των δυνατοτήτων της Έκκλησίας σε θέσεις εφημεριακού κλήρου.

Παραμένει επίσης ανοιχτό το ερώτημα προς συζήτηση ως προς την αξιοποίηση του θεολογικού ανθρώπινου δυναμικού, ανδρικού και γυναικείου, στους κόλπους της Έκκλησίας, που θα ήταν και μία συμβολή εκ μέρους της για την μερική τουλάχιστον επίλυση του προβλήματος της ανεργίας των θεολόγων.

Εάν επιμείναμε για λίγο στο ζήτημα της επαγγελματικής αποκατάστασης των θεολόγων ήταν για να εντοπίσουμε τις δυσκολίες και για να τονίσουμε την υπό τις παρούσες συνθήκες επικρατούσα ρεαλιστική άποψη ότι «είναι πολυτέλεια να σπουδάσεις χωρίς έναν επαγγελματικό στόχο». Καίτοι βέβαια πρώτος στόχος των παιδιών και των οικογενειών τους που επιδιώκουν την εισαγωγή τους στα Α.Ε.Ι. παραμένει αυτή αυτή ή εισαγωγή και από εκεί και μετά βλέπουν και κάνουν ή κάνουν και βλέπουν.

Στις βασικές, λοιπόν, προοπτικές των Θεολογικών Σπουδών στην Ελλάδα έναπόκειται να προσδιοριστούν οι στόχοι μιας θεολογικής εκπαίδευσης. Τί είδους Θεολόγους θέλουμε να καταρτίσουμε και τί είδους Θεολογία θέλουμε να προβάλλουμε;

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες

Νικολάου Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου Μ. Th.

Στις 9 Μαρτίου ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἄθλησαν στὴν λίμνη τῆς Σεβάστειας στὴν Ἀρμενία. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀφιερώνει εἰδικὴ ὁμιλία στοὺς παραπάνω μάρτυρες, ἡ ὁποία ἐκθέτει τὸ ἱστορικὸ μέρος τοῦ ἑορτασμοῦ. Ὁ ἀδελφὸς του Γρηγόριος Νύσσης ἀναφέρει σειρὰ ἐγκωμίων στοὺς παραπάνω μάρτυρες, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸν δεύτερο λόγο θὰ ἐξετάσει ἡ παρούσα πατερικὴ στήλη.

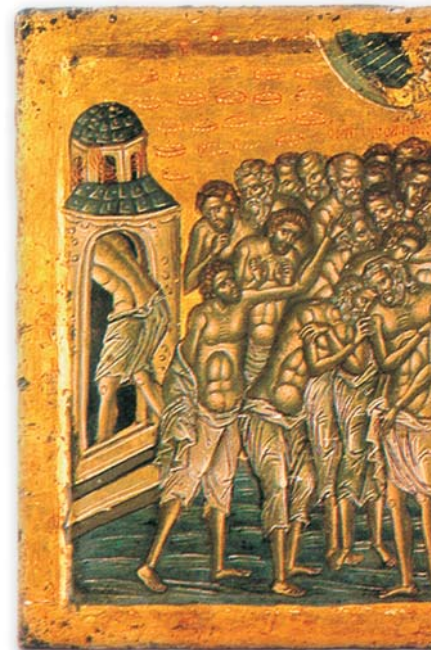
Οἱ τιμώμενοι δὲν ἦταν τυχαῖα πρόσωπα, οὔτε ἀποτελοῦσαν ὄχλο, ἀλλὰ ἀρχικὰ ξεχώριζαν γιὰ τὴν δύναμη τοῦ σώματος, τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν ρώμη, ὥστε συμπεριλήφθηκαν στοὺς στρατιωτικὸς καταλόγους καὶ στὴν συνέχεια διέπρεψαν στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν σωφροσύνη καὶ ἀξιώθηκαν νὰ γευτοῦν τὴν εὐλογία τοῦ μαρτυρίου γιὰ τὸν Χριστὸ (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 336, 19-27).

Ὅντως οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες ἀποτελοῦσαν τάγμα τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ. Κάποτε, ὅταν ἔγινε πόλεμος τῶν Ρωμαίων μὲ τοὺς βαρβάρους καὶ βρέθηκαν σὲ ἔσχατο κίνδυνο οἱ πρῶτοι, ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ εἶχαν ὅλο τὸ νερὸ καὶ πολιορκοῦσαν καὶ ἔτσι δὲν εἶχαν καθόλου πίδακα οἱ πολιορκούμενοι ἢ ἄλλη πηγὴ νεροῦ, ὁπότε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ὑποκύψουν στοὺς ἐχθροὺς λόγω δίψας, τότε οἱ Σαράντα Μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ἀνῆκαν στοὺς πολιορκούμενους, ἀποφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν βοήθεια τῶν ὄπλων καὶ ἀναζήτησαν τὴν συμμαχία, ἡ ὁποία εἶναι ἀκατανίκητη, δηλαδή ἀρχισαν νὰ προσεύχονται. Ἡ προσευχὴ ἔφερε ἀμέσως ἀποτέλεσμα. Καὶ καθὼς γονάτιζαν, ἕνα σύννεφο στάθηκε πάνω ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, χτύπησε βροντὲς καὶ ἔρριξε ἀστραπὲς ἐναντίον τους καὶ ἔστειλε νερὸ περισσότερο ἄφθονο ἀπὸ ποτάμι (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 337, 8-13). Ἡ συνέπεια τῆς βροχῆς ἦταν ἡ πλήρης καταστροφὴ τῶν ἐχθρῶν, ἡ νίκη τῶν πολιορκούμενων καὶ ἡ ἱκανοποίησις τῆς δίψας τους, καθὼς ἡ διέλευση τοῦ χειμάρρου τοὺς χορηγοῦσε ὅ,τι ἦταν ἀπαραίτητο γιὰ νὰ πιοῦν. Τέτοιοι ἅγιοι ἄνθρωποι κίνησαν τὴν ζήλεια τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος εἶδε τὴν σωφροσύνη τους,

τὸν χορὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖο συναποτελοῦσαν, τὴν δύναμή τους καὶ τὴν ἀρετὴ τῆς ψυχῆς τους σὲ ὅλα τὰ προτερήματά τους. Εἶδε ἕνα σύνολο θεϊκὸ ἀποτελούμενο ἀπὸ ἀληθινούς, δίκαιους καὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους καὶ ἀποπειράθηκε νὰ τοὺς κάνει δικούς του. Καὶ πρῶτο μέλημά του ὑπῆρξε τὸ νὰ συμβουλευθεῖ τὸν εἰδωλολάτρη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ ὅτι δὲν θὰ νικηθοῦν στὸ ἐξῆς οἱ ἐχθροί, ἐὰν προηγουμένως δὲν θυσιάστον ὅσοι πιστεύουν στὸν Χριστὸ (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 337, 38-41).

Ἡ συνέχεια ἔχει ὡς ἐξῆς: Οἱ ἅγιοι ὁμολόγησαν τὴν πίστη τους, στὸν Χριστὸ καὶ ἔσπευσαν στὸ μαρτύριο. Ὁ διάβολος ἐγκατέλειψε τὸν θάνατο μὲ ξίφος γιὰ τοὺς μάρτυρες καὶ σκέφτηκε νὰ ἐμπνεύσει στὸν ἄρχοντα τοῦ στρατοῦ νὰ τοὺς δέσει μὲ σιδερένιες ἀλυσίδες. Τὰ δεσμὰ ὑπῆρξαν γιὰ τοὺς ἁγίους θέαμα γλαφυρὸ καὶ εὐχάριστο στὰ μάτια τῶν χριστιανῶν, νεότητα, ἡ ὁποία ἦταν ὑπέροχη στὴν ὁμορφιὰ σὲ σύγκριση μὲ τοὺς συνομηλικούς. Ἐπειδὴ ἦταν ἅγιοι, συνεχῶς γίνονταν ὠραιότεροι.

Οἱ διώκτες πρότειναν στοὺς μάρτυρες νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστη στὸν Χριστὸ, προκειμένου νὰ ζήσουν. Ἐκεῖνοι ἀπάντησαν ὅτι θὰ παραμείνουν πιστοὶ μέχρι θανάτου. Στὴν συνέχεια τοὺς ἀπειλήσαν μὲ φωτιά, ξίφος καὶ βάραθρο καὶ ὁτιδήποτε ἄλλο μέσο τιμωρίας. Ὡς ἀπάντηση ἦλθε ἡ ὁμολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοὺς ἁγίους. Οἱ ἄγγελοι εἶδαν τὴν συμπλοκὴ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀγώνας τῶν μαρτύρων ἐναντίον τοῦ δαιμονίου ἦταν ἀκριβῶς ἡ

Οἱ ἅγιοι Σαράντα, εἰκόνα 16ου αἰ.

αντίθετη περίπτωση τῆς πτώσης τοῦ Ἀδάμ. Ὁ τελευταῖος δὲν κατάφερε νὰ ἀποκρούσει τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου ἢ ὁποῖα τοῦ παρασχέθηκε δελεαστικά. Ἀντίθετα στοὺς Σαράντα Μάρτυρες ὅλα τὰ βέλη τοῦ διαβόλου ἔμειναν ἀνενέργητα. *Μοναδικὴ ἀνησυχία τῶν ἁγίων ἦταν τὸ νὰ χωριστοῦν ἀπὸ τὸν Χριστό.* Ἐπειδὴ ὁμολογοῦσαν πίστη στὴν Ἁγία Τριάδα, γι' αὐτὸ ἀποκοτοῦσαν τὴν Χάρη τῆς Ἁγίας Τριάδος (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 339, 41, σελ. 340, 2).

Γιὰ τοὺς Σαράντα Μάρτυρες δὲν θὰ ὑπῆρχε σὲ φυσιολογικὲς συνθήκες γλυκύτερο πράγμα ἀπὸ τὸν οὐρανό, τὸν ἥλιο, τὴν γῆ, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς συγγενεῖς τους. Ἐν τούτοις ὅλα τὰ παραπάνω ἀπέβησαν ἄνευ σημασίας γιὰ τοὺς ἁγίους, διότι θεωροῦσαν ὡς μοναδικὸ ἀγαθὸ τὸν Χριστό. Τελικὰ ἔφτασε ἡ στιγμή τοῦ θανάτου τους, ἡ ὁποῖα ἀποτελεῖ τὴν κορυφὴ τοῦ μαρτυρίου.

Ἐπειδὴ κήρυξαν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου δημοσίως, ἀποφασίστηκε νὰ ὀδηγηθοῦν στὸ μαρτύριο τοῦ θανάτου μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο: Ὁ τύραννος ἀποφάσισε νὰ τιμωρηθοῦν ριπτόμενοι στὴν παγωμένη λίμνη (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 341, 23-24). Ὡστόσο ἡ διαταγὴ τοῦ τυράννου καὶ ἡ ἀναμονὴ τῆς ποινῆς ἔκαναν τοὺς ἁγίους νὰ εἶναι χαμογελαστοὶ καὶ χαρούμενοι. Ὁ δρόμος τους πρὸς τὸ πάθος ἀπέβη ιερὸς, καθὼς μάλιστα φιλονεικοῦσαν γιὰ τὸ ποιὸς θὰ κερδήσει τὸ στεφάνι τῆς

νίκης. Ὅλοι ὀδηγήθηκαν πρὸς τὸν τόπο τῆς ἐκτέλεσης, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ μεταβοῦν σὲ δημόσια λουτρά, γιὰ νὰ καθαρῖσουν καὶ αὐτοὶ τὰ σώματά τους. Καθὼς ἔδιναν θάρρος ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, παραδόθηκε τὸ σῶμα τους στὸν πάγο (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 69, σελ. 341, 38-40). Ἀποτελεσματῆς παραπάνω πράξης ἦταν τὸ νὰ κρατηθεῖ στὸν πάγο ἡ σύσταση τοῦ σώματός τους, ἐνῶ τὸ φρόνημά τους παρέμεινε ἀδούλωτο. Ἡ φύση

τους ὑπέφερε, ἀλλὰ τὸ σθένος τους ὑπερνικοῦσε τὴν φύση τους. Ὁ θάνατός τους παρατάθηκε γιὰ τρεῖς ἡμέρες. Καὶ σὲ μία στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖα ἕνας ἀπὸ τοὺς Σαράντα δέιλιασε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸν πάγο καὶ ἀρνήθηκε τὴν πίστη στὸν Χριστό, τὴν θέση του κατέλαβε ὁ δεσμοφύλακας.

Ἄξιο ἐπίσης νὰ σημειωθεῖ εἶναι τὸ ὅτι ἡ μητέρα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μάρτυρες, τὸν ὁποῖον ὁ δήμιος ἐγκατέλειψε, συμπαραστάθηκε στὸ παιδί της ζητώντας νὰ ὑποφέρει γενναῖα ὡς τὸ τέλος. Ἡ μητέρα αὐτῆ εἶναι ἄξια ἐπαίνων, διότι ἐφήρμοσε τὴν παραγγελία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὴν ὁποῖα ἡ γυναῖκα «σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας» (Α' Τιμ. 2, 15). Γιὰ τὸ παιδί της ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου «ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι» (Ἰω. 1, 12). Λέγοντας αὐτὰ καὶ ἐνισχυμένη ἀπὸ τὸν Ἅγιο Πνεῦμα ὀδήγησε τὸ παιδί στὸ μαρτύριο προπέμποντάς το μὲ φαιδρὸ πρόσωπο. Στὸ τέλος τὰ σώματα τῶν ἁγίων ρίχτηκαν στὴν φωτιά καὶ ἔγιναν ὕλη καύσιμη στὴν φλόγα. Ἔτσι σ' αὐτοὺς ἐπαλήθευσε πλήρως ὁ Ψαλμικὸς στίχος «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν» (Ψαλμ. 65, 12). Ὅταν οἱ Πρωτόπλαστοι ἐξορίστηκαν ἀπὸ τὸν Παράδεισο, τότε ὁ Θεὸς ἔταξε τὰ Χερουβιμ καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς» (Γεν. 3, 24). Σκοπὸς τῆς παραπάνω ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ ἦταν νὰ μὴν λάβει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ ξύλο τῆς ζωῆς καὶ παραμείνει ἀθάνατος. Συνεπῶς τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἐὰν ὁ Παράδεισος εἶναι κλειστὸς γιὰ τοὺς ἁγίους, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ἰσχύ οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν ληστή, κατὰ τοὺς ὁποῖους «ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. 23, 43);

Οἱ ἅγιοι Σαράντα Μάρτυρες πέρασαν τὴν πόρτα τοῦ Παραδείσου μετὰ ἀπὸ τὸν πνευματικὸ τους ἀγώνα. Αὐτὸν τὸν Παράδεισο εὔχεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης καταλήγοντας στὸ ἐγκώμιο πρὸς τοὺς Σαράντα Μάρτυρες νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ κερδήσομε ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ μὲ τὶς πρεσβεῖες τους καὶ τὴν ὁμολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος στὸ τέλος τῆς Ὀμιλίας του «εἰς τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρας» παραθέτει ἐγκώμιο θαυμάσιο ὑπὲρ αὐτῶν (πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 54, σελ. 178, 39-41, σελ. 179, 1-12).

ου αἰ., I. M. Θεολόγου, Πάτμος

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ

Ο Virgil Gheorghiu αφηγείται για την παιδική του ηλικία: Ήρέας ο πατέρας του, κάπου στην Ρουμανία. Κοντά του κι ο μικρός Βιργίλιος. Μαζί του στο σπίτι, μαζί και στο ναό. Στο σπίτι είχε το προνόμιο να τον αποκαλεί «πατέρα». Στην εκκλησία όμως κι άλλοι πολλοί το ίδιο τον φώναζαν: «Πάτερ», «πατέρα»! Ο Βιργίλιος άπορημένος αναρωτιόταν: Τίνος είναι τελικά ο πατέρας;

Οι έγγαμοι ιερείς κατά κανόνα έχουν δικά τους παιδιά. Και μάλιστα, το ιερατικό ζεύγος αξιώνεται πολύ συχνά να απολαμβάνει την πολυτεκνία. Κατά κανόνα, χαιρέται και την καλλιτεκνία, αυτό που η Έκκλησία του εύχεται την ιερή στιγμή της σύζευξής του ενώπιον Θεού και ανθρώπων.

Ο πρεσβύτερος όμως είναι πατέρας και μιας οικογένειας μεγαλύτερης, της ένορίας του. Τα δάχτυλα των χεριών του δεν φτάνουν για να μετρήσουν τα πνευματικά του παιδιά. Κι όσο διαφορετικό ύψος έχουν τα δάχτυλά του, τόσο διαφέρουν και τα παιδιά του μεταξύ τους. Έχει παιδιά με σωματική αναπηρία. Έχει και παιδιά άρτιμελή. Έχει παιδιά με πτώσεις πνευματικές. Έχει και παιδιά με αγιότητα βίου. Μερικά παιδιά του περνούν ξένοιαστα την άνετη ζωή τους.

Άλλα αγωνίζονται σκληρά για τον έπιούσιο. Όρισμένα απ' τα παιδιά του μπορεί να συμμετείχαν στους έθνικούς αγώνες. Κάποια άλλα όμως βρήκαν στη χώρα μας μια νέα πατρίδα.

Μια τόσο ανόμοια «οικογένεια» και έχει κοινόν πατέρα, τον ιερέα. Όχι τυχαία! Όλοι αυτοί οι αταίριαστοι μεταξύ τους τύποι έχουν Ένα που τους συνδέει: Εκείνον, που σταυρώθηκε και αναστήθηκε για χάρη όλων τους (μας).

Τα σαρκικά παιδιά του ιερέα μοιράζονται, λοιπόν, τον πατέρα τους με μιάν οικογένεια μεγαλύτερη. Δέ βλέπουν τον πατέρα μονάχα στο δικό τους σπίτι. Είναι μαζί του και στο μεγάλο ένοριακό «σπίτι». Ο ιερέας πατέρας τους δεν φροντίζει μόνο για το δικό τους τραπέζι. Μεριμνά για το τραπέζι των έμπερίστατων παιδιών του. Δεν φροντίζει μόνο για την άτομική του προσευχή ή την κοινή προσευχή της οικογένειας. Προσφέρει λατρεία στον Θεό μαζί με την μεγάλη του οικογένεια.

Κάθε ιερέας είναι πολύτεκνος! Μπορεί και να μην προήλθε καρπός απ' τον εύλογημένο γάμο του. Όμως τις πατρικές του φροντίδες, την αγωνία, τον αγώνα, τις δεήσεις καλείται να καταβάλλει

για τα πολύ περισσότερα παιδιά που ο Θεός του έμπιστεύθηκε στην ένορία του. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι πολλοί ιερείς έχουν κάνει «δεύτερο σπίτι» τους την ένορία. Ή ότι άλλοι ξοδεύουν στο ναό, στο κέντρο νεότητας ή στη στέγη γερόντων χρόνο περισσότερο απ' αυτόν που αναλώνουν στην στέγη της «κατ' οίκον Έκκλησίας» τους.

Μαζί τους, όχι σπάνια, οί πρεσβύτερες και τα κατά σάρκα παιδιά τους. Δεν διεκδικούν την φροντίδα του πατέρα τους ανταγωνιστικά. Γίνονται κι αυτοί μέλη αληθινά της μεγάλης οικογένειας. Άδελφοί των λοιπών μελών της. «Χαίρουν μετά χαίροντων». Συμπάσχουν με τους πάσχοντες. Δίνουν χείρα βοήθειας, όταν μπορούν. Μοιράζονται τα ένδεχόμενα χαρίσματά τους με όλη την Οικογένεια.

Ο π. Α. δέχεται κάθε βράδυ στο σπίτι του για κοινό απόδειπνο όσους το έπιθυμούν. Ή πρεσβύτερα του π.Χ. μαγειρεύει για το γεύμα των απόρων και του π.Ι. διακονεί στην καθαριότητα του ναού. Ο γιός του π.Δ. είναι ή ψυχή των ένοριακών δραστηριοτήτων, ενώ ή κόρη του π.Χ. βοηθάει πολύ στα καθηγητικά σχολεία. Πρόθυμη να συσκευάσει δέματα αγάπης ή κόρη του

π.Γ. και πρώτος σέ κάθε ακολουθία ο Ν., γιός του π.Α. Τα παιδιά της ένορίας ξέρουν ότι θα βρουν τον π.Σ. στο ένοριακό του γραφείο ως άργα τη νύχτα. Εκεί τον συναντούν και τα δικά του παιδιά. Πολλές φορές, τις πρώτες φιλίες, τα πρώτα παιχνίδια, ακόμη και τους πρώτους μικροκαβγάδες στον χώρο της ένορίας θα γνωρίσουν τα «παπαδοπαιδιά».

Άς προσπαθήσει ο γιός ενός παπά της έπαρχίας να ρίξει μια ματιά στα γραφτά του κυρ Άλέξανδρου, γιού του Σκαθίτη παπα-Διαμάντη. Άναπόφευκτα θ' αρχίσουν οί συγκρίσεις των παιδικών βιωμάτων. Άς θυμηθούμε την οικογένεια του παπα-Φραγκούλη του Σακελλάριου, απ' τον «Χριστό στο Κάστρο». Θαλασσοπνίγεται, παραμονή των Χριστουγέννων, μαζί με άλλα μέλη της ένοριακής οικογένειας για χάρη δύο αδελφών, παγιδευμένων στα χιόνια.

Ή ιερατική διακονία δεν μπορεί παρά να είναι υπόθεση όλης της ιερατικής οικογένειας. Ο ιερέας είναι αληθινός πατέρας της ένορίας. Πολύ περισσότερο, όταν ή μικρή οικογένεια συνδέεται με δεσμούς αδελφικούς με την Έκκλησία που εκείνος ποιμαίνει, την μεγάλη Οικογένειά του.

Άπ' τή μικρή στή μεγάλη οικογένεια του ιερέα

Του Γιάννη Ζαμπέλη

Η ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Τὸ πολιτιστικὸ ὑπόβαθρο καὶ ἡ μέριμνα τῶν ἡλικιωμένων

Τοῦ Ἰωάννη Παπαφιλίππου
Ἐπισκέπτη Ὑγείας, Θεολόγου

Συμμεριζόμενοι τὴν ἀποψη ὅτι κάθε ἐπίτευγμα κάποιου πολιτισμοῦ ἀντικατοπτρίζει τὶς ἀξίες πάνω στις ὁποῖες στηρίζεται ὁ πολιτισμὸς αὐτός, πιστεύουμε ὅτι θὰ ἦταν φρόνιμο νὰ γίνεαι μία σύντομη ἐκθεση τῶν βασικῶν στοιχείων πού συνέθεσαν τὸν Βυζαντινὸ πολιτισμὸ σχετικά μὲ τὴν φροντίδα τῶν ἡλικιωμένων. Ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς στηρίχθηκε πάνω σὲ τρία κύρια πολιτισμικά στοιχεία: Τὸ Ἑλληνικὸ, τὸ Ρωμαϊκὸ καὶ τὸ Ἰουδαιοχριστιανικὸ.

Ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ τὸ Βυζάντιο κληρονόμησε τὶς φιλοσοφικὲς καταβολές του καὶ τὴν κλασικὴ παιδεία καὶ ἐπομένως καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς τοὺς γέροντες. Χαρακτηριστικὸ εἶναι στὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου τὸ παράδειγμα τοῦ γέροντα βασιλιᾶ τῆς Πύλου Νέστορα, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου χρησιμοποιεῖται ἀκόμη καὶ σήμερα ὡς σύμβολο τοῦ σεβασμοῦ, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐμπειρίας, ἐνῶ δὲν πρέπει νὰ παραληφθεῖ καὶ ὁ νόμος τῶν Ἀθηνῶν πού ἀναφέρεται στὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντα, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο ἀπαγορευόταν ἡ ἀσκηση κάθε δημοσίου λειτουργήματος σὲ ὄσους δὲν εἶχαν ἐκπληρώσει προηγουμένως τὸ χρέος τους πρὸς τοὺς γέροντες γονεῖς τους. Παράλληλα, ἡ Ρώμη, πολιτεία πού ἀνέπτυξε, κυρίως, τὸν νομικὸ πολιτισμὸ, ἐπήρεσε ἀρκετὰ τὸ Βυζάντιο τόσο ὡς πρὸς τὴ νομοθεσία ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὴ διοίκηση. Χαρακτηριστικά, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς γέροντες ἀποτυπωνόταν στὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο δίνοντας στὸν γηραιὸ ἀρχηγὸ τῆς οἰκογένειας, τὸν «*pater familia*», πολὺ μεγάλη ἐξουσία πάνω στὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς οἰκογένειας.

Βέβαια, τὸ κατεξοχτὴν στοιχεῖο πού ἐπέδρασε πάνω στὸν πολιτισμὸ τοῦ Βυζαντίου εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, τὸ χριστιανικὸ. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη προτρέπονται οἱ νεώτεροι νὰ ἐγείρονται ἀπὸ τὶς θέσεις τους μπροστὰ στοὺς ἡλικιωμένους εἰς ἐνδειξὴ σεβασμοῦ καὶ καταδικάζεται ἡ ἐγκατάλειψη γέροντα γονεᾶ. Στὴν Καινὴ

Διαθήκη ὑπάρχει τὸ παράδειγμα τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πού ἐνῶ βρίσκεται πάνω στὸν σταυρὸ ἀναθέτει τὴν φροντίδα τῆς μητέρας Του στὸν ἀπόστολο καὶ εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη. Στὸ

κλίμα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς ἡλικιωμένους κινεῖται καὶ ἡ Πατερικὴ Γραμματεία μὲ ἀποκορύφωμα τὸν Μέγα Βασίλειο πού εἰσάγει τὴν ἔννοια τῆς «ἀντιπελάργωσης», τὴν προτροπὴ, δηλαδή, πρὸς τοὺς νέους νὰ παραδειγματιστοῦν ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰ τῶν ζῶν καὶ ιδιαίτερα τῶν νεαρῶν πελαργῶν, οἱ ὁποῖοι δείχνουν πρόνοια στὸν γέρο καὶ ἀδύναμο πατέρα τους παρέχοντας του τροφή καὶ στηρίζοντας τὰ φτερά του μὲ τὰ δικά τους κατὰ τὸ πέταγμα. Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τρέφει ιδιαίτερο σεβασμὸ γιὰ τὸ γῆρας καὶ ἀτεινίζει μὲ δέος τὸ «εὐ-γηράσκειν» καὶ τὸ «εὐ-θνήσκειν» προσευχόμενη κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία τὰ τέλη τῆς ζωῆς μας νὰ εἶναι ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα καὶ εἰρηνικά, χωρὶς, βέβαια, νὰ ὑπονοεῖται ἡ εὐθανασία μὲ τὴν ἔννοια πού ἔχει ἐπικρατήσει σήμερα. Ἐξάλλου, εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ ὀρθόδοξη παράδοση τρέφει μεγάλη ἐκτίμηση στὸν θεσμὸ τοῦ γέροντα πού τὸν ἀνυψώνει σὲ ὑψηλὴ πνευματικὴ μορφή καὶ ὁδοδείκτη ζωῆς γιὰ τοὺς πιστοὺς.

Ἀπὸ τὴν ἐκθεση τῶν ὡς ἄνω, γίνεται ἀντιληπτό ὅτι ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς εἶχε ὅλες ἐκεῖνες τὶς πολιτισμικὲς προϋποθέσεις πού τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ὑφάνει νήματα εὐαισθησίας καὶ νὰ ἀναπτύξει μέτρα πρόνοιας γιὰ τοὺς ἡλικιωμένους.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τοῦ Κωνσταντίνου Χολέβα

Ο ΛΑΟΣ ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΙΜΕΝΕΣ ΤΟΥ

Αὐτὲς τὶς ἡμέρες, κατὰ τὶς ὁποῖες πολλὰ καὶ διάφορα ἀκούγονται ἐναντίον κληρικῶν, λίγα μὲν ἀληθῆ, τὰ περισσότερα δὲ διαστρεβλωμένα ἢ ψευδῆ, ὑπῆρξαν καὶ μερικὰ μεμονωμένα φαινόμενα χλευασμοῦ κληρικῶν καὶ μοναχῶν σὲ δημοσίους χώρους. Προφανῶς ὑπάρχουν κάποιοι συμπολίτες μας ποὺ ἀρνοῦνται νὰ ὑποβάλουν στὴν κριτικὴ βάσανο τὰ ὅσα ἀκούγονται καὶ τείνουν νὰ γενικεύουν. Πιστεύω ὅτι πρόκειται γιὰ λίγα καὶ περιστασιακὰ γεγονότα. Ἄλλωστε βλάσφημοι καὶ ἐκκλησιομάχοι πάντα ὑπῆρχαν καὶ θὰ ὑπάρχουν. Τὸ εὐχάριστο, ὁμως, εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότητα τοῦ λαοῦ ἀρνεῖται τὶς γενικεύσεις καὶ στηρίζει τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πολλῶν ἀξίων κληρικῶν. Εἶδα μὲ τὰ μάτια μου μία τέτοια περίπτωση ἀναγνωρίσεως τῶν προσπαθειῶν ἐνὸς νέου καὶ φιλότιμου λευίτη. Βρέθηκα προσφάτως γιὰ μία ὁμιλία στὶς Σέρρες καὶ παρακολούθησα τὴν τελετὴ θυρανοιζίων τοῦ νέου Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ νεομάρτυρος Ἁγίου Νικήτα σὲ μία προσφυγικὴ συνοικία τῆς πόλεως. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερρῶν καὶ Νιγρίτης κ. Θεολόγος ἐπήνεσε δημοσίως τὸν ἐφημέριο π. Ἀναστάσιο, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ πρωὶ ἕως τὸ βράδυ ἠσχολεῖτο προσωπικῶς μὲ τὰ ἔργα ἀποπερατώσεως τοῦ Ναοῦ ἔχοντας παράλληλα νὰ φροντίζει τὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν ἐνοριτῶν του καθὼς καὶ τὴν οἰκογένειά του. Ὁ π. Ἀναστάσιος ἀνεδείχθη μέσα σὲ λίγο διάστημα ὁ στοργικὸς πατέρας καὶ ὁ φίλος ὅλων τῶν ἐνοριτῶν τῆς νέας ἐνορίας καὶ κέρδισε τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τους. Τὴν ὥρα ποὺ ὁ Σεβασμιώτατος τὸν προεχείριζε σὲ Πρωτοπρεσβύτερο ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα ἐπεβράβευσε καὶ ἐπεκρότησε τὸν π. Ἀναστάσιο ἀναφωνῶντας: «Ἄξιος, Ἄξιος!» Καὶ δὲν εἶναι ἡ μόνη περίπτωση. Ὑπάρχουν πάρα πολλοὶ κληρικοὶ σὲ ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα στὴν Οἰκουμένη τῆς Ὀρθοδοξίας, οἱ ὁποῖοι

μὲ τὸ ἦθος καὶ μὲ τὸ ἔργο τους κερδίζουν καθημερινὰ τὴν ἐπιδοκιμασία καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Ὁ λαὸς δὲν εἶναι ἀφελῆς οὔτε καταπίνει ἀμάσητη τὴν τροφὴ ποὺ προσφέρουν τὰ Μ.Μ.Ε. Ξέρει ὅτι τὰ ἀμαρτωλὰ καὶ καταδικαστέα φαινόμενα ἀφοροῦν σὲ λίγους, πολὺ λίγους. Κι ἂν κάποιοι συμπολίτες μας παρασύρονται καὶ καταφεύγουν στὴν εὐκόλη ὁδὸ τῆς χλεύης καὶ τῆς εἰρωνείας αὐτοὶ δὲν ἐκφράζουν τὴν πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἑλληνας ξέρει νὰ τιμᾷ καὶ νὰ στηρίζει τὸν παπᾶ του. Καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀμφίδρομη σχέση ἐμπιστοσύνης παίρνει θάρρος ὁ ἱερός κληρὸς μας καὶ συνεχίζει τὸ ἔργο του μὲ αὐταπάρηση παρὰ τὴν πίκρα καὶ τὴν λάσπη ποὺ συσσωρεύθηκε τὶς τελευταῖες ἐβδομάδες.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου, δηλαδή στὶς 27 Φεβρουαρίου τ.ἔ. ἀνεγνώσθη σὲ ὅλους τοὺς Ναοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μία βαρυσήμαντη Ἐγκύκλιος, ἡ ὁποία συνετάγη καὶ ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτὴ, ἡ ὁποία δημοσιεύεται καὶ στὸ τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, περιλαμβάνει ἰσχυρὲς φράσεις αὐτοκριτικῆς τῶν Ἱεραρχῶν μας γιὰ πράξεις ἢ παραλείψεις ποὺ πίκραναν τὸν λαό. Περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν ἐκφραση συγγνώμης τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸν πιστὸ λαὸ γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ ταλαιπωροῦν σήμερα τὴν Ἐκκλησία μας. Περιέχονται, ὁμως, καὶ ὀρισμένες ἐνδιαφέρουσες ἐπισημάνσεις ὡς πρὸς τοὺς ἀπώτερους στόχους τῆς συντονισμένης ἐπιθέσεως. Ἡ Ἐγκύκλιος ὑπογραμμίζει ὅτι μὲ ἀφορμὴ τὰ παραπτώματα ἐλαχίστων κληρικῶν ξεκίνησε μία γενικότερη πολεμικὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πολέμιοι μιλοῦν γιὰ χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἀλλὰ προφανῶς ἐπιθυμοῦν τὸν χωρισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν κοινωνία, τὴν περι-

θωριοποίησή της και την μετατροπή της σε ένα απλό ιδιωτικό σωματείο. Άκουµε προτάσεις για έπιβολή του πολιτικού γάμου ως υποχρεωτικού, για αλλοίωση του μαθήματος των Θρησκευτικών, για κατάργηση των στρατιωτικών ιερέων και άλλες υπερβολές, οι οποίες αποδεικνύουν ότι κάποιιοι βρήκαν την ευκαιρία να «τιμωρήσουν» τον έλληνικό λαό γιατί θρησκευεί και παραμένει πιστός στις παραδόσεις του. Όλοιο λέµε ΝΑΙ στην αυτοκάθαρση της Έκκλησίας όπως την έχουν δροµολογήσει ο Μακαριώτατος και ή Ίεραρχία. Λέµε όμως ΟΧΙ στις προσπάθειες έπιβολής αποτυχηµένων προτύπων τα όποια εισηγούνται άνθρωποιο έχθρικοί ή άσχετοι προς την Όρθόδοξη Πίστη. Μέχρι και πρόταση για κατάργηση του Σταυρού από την Έλληνική Σηµαία ακούσαµε! Κι αν ακόµη δέν σέβονται την Πίστη µας, λίγος σεβασµός προς τους άγωνιστές του 1821 δέν ύπάρχει;

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ

Τέτοιες ήµέρες του Μαρτίου ή µνήμη µας στρέφεται εύλαβώς προς όλους εκείνους που άγωνίσθηκαν και θυσιάσθηκαν κατά τον Άγωνα της Παλιγγενεσίας και αναζητούµε τις πνευματικές δυνάµεις, οι όποιοι κράτησαν όρθιο το Γένος έπί 400 ή και 500 χρόνια σκλαβιάς. Γράφει σχετικά ο μακαριστός Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος και κορυφαίος έκκλησιαστικός ιστορικός Χρυσόστοµος Παπαδόπουλος: «Μεγίστη πνευματική δύναµις και κύριος παράγων της σωτηρίας των ύποδούλων από της τουρκικής δουλείας ύπηρξεν ή θαυµαστή αυτών και άκλόνητος έν τή χριστιανική πίστει έµµονή, ένεκα της όποιας πάντες όµοϋ αδιάλειπτον ύφίσταντο µαρτύριοι, θανατούµενοι όλην την ήµέραν, πάσχοντες χωρίς να τολµώσι να διαµαρτύρωνται, έν τή Έκκλησία σωζόµενοι και έν έαυτή διατηροϋντες την θρησκείαν, τα ήθη και έθιµα και την γλώσσαν των. Άλλ' ίδια τον ύπερ πίστεως διεξήγον μέγαν άγωνα οι νεοµάρτυρες, παΐδες, άνδρες, γέροντες, μοναχοί, ιερείς, έπίσκοποι, πατριάρχαι, ών το µαρτύριο διεξεδήλου την µεγάλην και άκατάβλητον πνευματικήν και ήθικήν της Έκκλησίας δύναµιν». Ό δέ ιστορικός της Έπανα-

στάσεως και µετέπειτα Πρωθυπουργός Σπυρίδων Τρικούπης έγραψε σχετικά: «Δέν δυνάµεθα να µη θαυμάσωµεν τον μέγαν χαρακτηήρα, όν ο κλήρος, ο θεΐος τώ όντι κλήρος, και οι άρχοντες έπέδειξαν. Έν μέσω των δεσµών και των βασάνων, κατ' έµπροσθεν της έπονειδΐστου άγχόνης και ύπό την ανθρωποκτόνον άξΐνην, πολλοί έξ αυτών παρορµώντο να άρνηθώσι τον Χριστόν (και την Έλληνικήν Πατρίδα), προς διαφύλαξιν της ζωής και άπόλαυσιν πολλών άλλων άγαθών έπιγείων, άλλ' όλοι μέχρις ένός έπροτίµησαν τας βασάνους και τον θάνατον». Περιφρόνησαν την ζωή και τα πλούτη για να µην άρνηθούν τον Χριστό και τον Έλληνισµό οι πολυάριθμοιο κληρικοί, γνωστοί και άγνωστοιο, που πότισαν µε το αίµα τους το δέντρο της Λευτεριάς. Αυτή είναι ή ιστορική αλήθεια, όσο κι αν προσπαθοϋν να την διαστρεβλώσουν οι έκκλησιοµάχοιο της έποχής µας.

ΟΙ ΗΘΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Μέσα στην σύγχυση της έποχής και µε δεδοµένη την κρίση αξιών που διέρχεται ή έλληνική κοινωνία είναι ένδιαφέρουσα ή αποτύπωση των ήθικων αξιών των συγχρόνων Έλλήνων, όπως την αποτυπώνει ή δημοσκοπήση της εταιρίας ΜΕΤΡΟΝ. Από την έφημερίδα ΗΜΕΡΗΣΙΑ της 26-27.2.2005 διαβάζουµε τις έξής χαρακτηριστικές άπαντήσεις:

– Είναι ή θρησκεία σηµαντικός παράγοντας στη ζωή τους; 80,9% άπαντοϋν ΝΑΙ, 18,2% λένε ΟΧΙ και 0,9% Δέν Γνωρίζουν-Δέν άπαντοϋν (ΔΓ/ΔΑ).

– Πιστεύουν ότι ή έκτρωση είναι μία ήθικα λάθος άπόφαση; 64,2% ΝΑΙ. 29,7% ΟΧΙ. 6% ΔΓ/ΔΑ.

– Πιστεύουν ότι ή όµοφυλοφιλία είναι ήθικα λάθος συμπεριφορά; 53,8% ΝΑΙ. 39,8% ΟΧΙ. 4,4% ΔΓ/ΔΑ.

– Πιστεύουν ότι είναι ήθικα λάθος το δικαίωμα στην εύθανασία; 53,7% ΝΑΙ. 35,5% ΟΧΙ. 10,8% ΔΓ/ΔΑ.

Νά, λοιπόν, που δέν έχουν γκρεµιστεί τα πάντα στην έλληνική κοινωνία παρά τις έργώδεις προσπάθειες που κάποιοιο καταβάλλουν.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Με τήν υπ' αριθμ. 2808 Έγκυκλιό της ή Ιερά Σύνοδος τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος ἀπευθύνθηκε πρὸς τοὺς «Ἀδελφούς συμ-πρεσβυτέρους, συνοικονόμους τής χάριτος καὶ συνυπευθύνους τής ιερᾶς παρακαταθή-κης τοῦ Μυστηρίου τής Ἐκκλησίας» καὶ ἐξέθεσε τὴν οὐσία τοῦ θέματος πού ταλα-νίζει τοὺς τελευταίους μῆνες τὸν Κλῆρο καὶ τὸν Λαὸ τής Πατρίδας μας. Τὸ κείμενο ὀλό-κληρο ὑπάρχει στὸ τεῦχος Μαρτίου τοῦ πε-ριοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἐδῶ παραθέτουμε τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα, πού εἶναι ἰδιαί-τερα χαρακτηριστικὸ τῶν θέσεων καὶ τῶν διαθέσεων τής Ποιμαινούσης Ἐκκλησίας:

«Ἡ Ἱεραρχία τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλά-δος, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο, ἔχει κάμει ἐπισήμως τὴν διάγνωσι τής ἀσθενείας. Εἴμεθα ὅλοι ἀσθε-νεῖς. Καὶ οἱ Ἱεράρχαι καὶ ὁ λοιπὸς ἱερὸς Κλῆρος, οἱ ἐξ ὀρισμοῦ δηλαδὴ ἱατροί, καὶ ὁ πιστὸς λαός. Ἄλλος σέ ἓνα βαθμὸ καὶ ἄλλος σέ ἄλλον. Τὸ ὁμολογοῦμε μέ πολλή συντριβὴ καὶ ταπείνωσι ἐνώπιον τοῦ καρ-

διογνώστου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ λα-οῦ Του καὶ καλούμεθα ἤδη νὰ σκύψωμε ὅλοι μέσα μας καὶ νὰ διακριβώσωμε ὁ κα-θένας τὴν αἰτία τής προσωπικῆς μας ἀσθε-νείας, νὰ ζητήσωμε διὰ τής μετανοίας τὴν θεραπεία μας ἀπὸ τὸν Ἰατρό τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν Κύριο, καὶ κατόπιν νὰ σκύψωμε μέ ἀγάπη καὶ κατανόησι στὶς πληγές καὶ τοῦ ποιμνίου μας, τῶν παιδιῶν μας. Δέν ἔχει σημασία ἂν κάποιος ἀπὸ ἐμᾶς δέν βαρύνονται μέ συγκεκριμένα ὀλι-σθήματα, πάθη τής σαρκὸς καὶ ἀλαζονεία τοῦ βίου. Μπορεῖ σ' αὐτὰ νὰ μὴ πταίωμε. Γι' αὐτὸ καὶ τιμωρούμεθα ὅλοι. Γιατί ὅλοι εἴμα-στε ἄνθρωποι ἁμαρτωλοὶ «σάρκα φοροῦντες καὶ τὸν κόσμον οἰκοῦντες». Καλούμεθα ὅμως τώρα νὰ ἀκούσωμα μέ πολλή προσο-χη τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Προ-σέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποι-μαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν πε-ριποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος». (Πράξ. κ', 28).

Ο ΝΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΤΡΩΝ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πα-τρῶν κ. Χρυσόστομος (κατὰ κόσμο Χρῆστος Σκλήφας), γεννήθηκε στὸ χωριὸ Λουκᾶ Τρι-πόλεως τὸ ἔτος 1958. Ὁ πατέρας του Εὐθύ-μιος ἦταν Ἱερεὺς. Εἶναι πτυχιούχος τής Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Τριπόλεως καὶ τής Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημί-ου Ἀθηνῶν. Ἐκάρη Μοναχὸς στὴν Ἱ. Μ. Ἁγ. Νικολάου Βαρσῶν.

Τὸ ἔτος 1981 χειροτονήθηκε Διάκονος καὶ τὸ 1983 Πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Μακαρι-στὸ Μητροπολίτη Μαντινείας καὶ Κυνου-

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ρίας Κυρό Θεόκλητο (Φιλιππαίο) και τοποθετήθηκε Ίεροκήρυκας τῆς Ἱ. Μ. Μαντινείας και Κυνουρίας. Ὑπηρέτησε ὡς Δάσκαλος στὴν Δημοτικὴ Ἐκπαίδευση και ὡς Καθηγητὴς στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Τριπόλεως ἐπὶ ὀκταετία. Ἐπίσης δίδαξε στὴ Σ.Ε.Λ.Δ.Ε. και στὰ Π.Ε.Κ. Τριπόλεως.

Ἐπὶ δεκαεπτὰ ἔτη χρημάτισε Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Ἁγ. Νικολάου Βαρσῶν Μαντινείας, τὴν ὁποία παρέλαβε ἐρειπωμένη και ἐκ βάρων ἀνακαίνισε και ἐπάνδρωσε μὲ εὐσεβῆ ἀδελφότητα Μοναχῶν.

Τὸ ἔτος 1993 προσελήφθη στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὅπου, παράλληλα μὲ τὰ καθήκοντά του στὴν Ἱ. Μ. Μαντινείας και Κυνουρίας, ὑπηρέτησε κατ' ἀρχὴν ὡς Κωδικογράφος και ἐν συνεχείᾳ ὡς Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν Τύπου και Μοναχικοῦ Βίου. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 2000 ὑπηρέτησε ὡς Β' Γραμματεὺς τῆς και ἀπὸ τὸ 2003 ἕως τῆς προαγωγῆς του στὴ θέση τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν, ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ο ΝΕΟΣ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μὲ ἀπόφαση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τὸν ἐκλεγέντα ὡς νέο Μητροπολίτη Πατρῶν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμανδρίτη κ. Χρυσόστομο Σκλήφα διεδέχθη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Χριστιανουπόλεως κ. Σεραφεῖμ.

Ὁ νέος Ἀρχιγραμματεὺς γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1956 και σπούδασε Θεολογία και Νομικά. Διάκονος χειροτονήθηκε τὸ 1980 και Πρεσβύτερος τὸ 1981. Ἀπὸ τὸ 1984 ὑπηρέτησε στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ὡς Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων ὡς τὸ ἔτος 2000, ὁπότε ἐξελέγη ἀπὸ τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο Ἐπίσκοπος Χριστιανουπόλεως και ὑπηρέτησε στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας.

Διετέλεσε Ίεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν και στὴ συνέχεια Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μ. Πειραιῶς.

ΤΟ ΒΑΤΙΚΑΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Τὸ Βατικανὸ ἀνέλαβε ἐκστρατεία γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς και τῆς Λατινικῆς γλώσσας

στὴν ἐκπαίδευση, καθιερώνοντας ἐφεξῆς ἓνα βραβεῖο ποὺ θὰ ἀπονέμεται σὲ ἄρθρο ἢ κινηματογραφικὸ ἔργο ἀναδεικνύοντας τὴ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

σημασία και τη συμβολή των αρχαίων γλωσσών στην «έπιστημονική και πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης αλλά και των χωρών με Ευρωπαϊκό πολιτισμό». Το Βατικανό διακηρύσσει επίσης και γνωστοποιεί «τη λύπη του για τις ύλοποιηθείσες εκπαιδευτικές πολιτικές των τελευταίων ετών στην Ε.Ε.».

Προσβλέπει, επομένως, μέσω και αυτού του διαγωνισμού να αγωνιστεί έναντι της διαφαινόμενης πολιτιστικής υποβάθμισης και ένδειας της εποχής, ή οποία συνδέεται άρρηκτα με την προοδευτική απαξίωση της γνώσης των λεγομένων κλασικών γλωσσών.

Υπογραμμίζεται ότι «η γνώση της

Ελληνικής και της Λατινικής γλώσσας δεν συνδέεται, (δεν αξιολογείται) αναγκαστικά και αποκλειστικά μόνο με τις Ιστορικές Έπιστήμες αλλά κυρίως με τη Φιλοσοφία, τη Φιλολογία, τη Θεολογία και ό,τιδήποτε έχει μορφοποιήσει τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό μας.

«Είναι έπιτακτικό αίτημα των καιρών να επαναλάβουμε στεντορεία τη φωνή, σε όλα τα θεσμικά επίπεδα, τη σημασία της διδασκαλίας της Ελληνικής και της Λατινικής για έναν πολιτισμό του σήμερα και του αύριο, όχι κατ' ανάγκη και αποκλειστικά Ευρωπαϊκής προέλευσης αλλά ικανού να αντιπροσωπεύει μια πολιτιστική κληρονομιά για όλη την ανθρωπότητα».

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΤΟ ΒΟΛΟ

Διημερίδα με θέμα: «Οί Λαϊκοί Θεολόγοι στη διακονία της Έκκλησίας» πραγματοποίησε ο Μεταπτυχιακός Φοιτητικός Θεολογικός Σύνδεσμος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών υπό την αιγίδα του Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ίγνατίου. Ο Διευθυντής του προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του τμήματος Θεολογίας, καθηγητής κ. Μάριος Μπέζος πραγματοποίησε εισαγωγική εισήγηση με θέμα: «».

Το Σάββατο 26 Φεβρουαρίου, δεύτερη ημέρα της διημερίδας, πραγματοποιήθηκαν τρεις συνεδρίες. Στην πρώτη όμιλητές ήταν ή κ. Θεώνη Μπούρα, Μ.Δ.Ε. Αθηνών με θέμα: «Οί Λαϊκοί Θεολόγοι στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» και ο Αιδ. κ. Δημήτριος Γιαννακόπουλος, υπ. Μ.Δ.Ε.

Αθηνών με θέμα «Ο ρόλος του Θεολόγου καθηγητή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση». Στη δεύτερη συνεδρία εισηγητές ήταν ή κ. Κωνσταντίνα Σαλαπάτα, υπ. Μ.Δ.Ε. Αθηνών με θέμα «Η θέση του λαϊκού άγιουγράφου στην Έκκλησία», ο κ. Αλέξιος Παναγόπουλος υπ. Δρ. Πανεπιστημίου Σεράγεβο με θέμα: «Το λαϊκό στοιχείο στο εκκλησιαστικό διοικητικό σύστημα» και ο κ. Χρήστος Πανάγου, υπ. Μ.Δ.Ε. Αθηνών με θέμα «Οί Όφικκίαλοι του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη διακονία της Έκκλησίας».

Μετά το πέρας των εισηγήσεων έπακολούθησε έποικοδομητική συζήτηση και εκφράστηκαν απόψεις σε σχέση με την κρίση που διέρχεται ή Έκκλησία μας σήμερα.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΙΔΕΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Π. Β. Πάσχου, Τὸ πένθος καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας

Ὑμνολογικὰ Κείμενα καὶ Μελέτες-9, Ἐκδόσεις Ἄρμὸς

Ἐνα καινούριο πόνημα πὺ ἀποπνέει κατάνυξη καὶ ποίηση μέσα ἀπὸ προσευχητικὰ κείμενα, ἕνα ἀκόμη κοντὰ στὸν ἤδη πολυπληθῆ κατάλογο τῶν ἔργων πὺ ἔδω καὶ πάνω ἀπὸ σαράντα χρόνια τώρα με γνώση ἀλλὰ καὶ ἐπίγνωση τῆς οὐσίας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, χάρισε πρόσφατα στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ὁ Παντελῆς Β. Πάσχος.

Ταυτόχρονα μᾶς ἔδωσε τῆ χαρὰ νὰ ἐπικοινωνήσουμε μέσω τοῦ βιβλίου αὐτοῦ με τὸν ἐσῶτερο κόσμο του. Ὅσο κι ἂν σημειώνει ὅτι δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μελέτης καὶ σοφίας, φαντασίας καὶ ἔμπνευσης, τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου αὐτὰ ἀκριβῶς ἀποπνέει, δίνοντάς μας μιὰ σπουδαία εὐκαιρία γιὰ ἐσωτερικὴ ἀνακατάταξη καὶ λύτρωση με τὶς «Κατανυκτικὲς πατερικὲς προσευχὲς» καὶ τὸ «Κατανυκτικὸν Ἑβδομαδάριον», πρᾶγμα πὺ δὲν συναντᾶμε παρὰ σπανίως σήμερα στῆ λεγόμενη «πνευματικὴ» παραγωγή, τὴν φορτωμένη ἀπὸ ὑποκριτικὸ ἐγωκεντρισμὸ καὶ ἐξευτελιστικὸ ρεαλισμὸ, πὺ καμμιά σχέση δὲν ἔχουν με τῆ γνήσια δημιουργία.

Οἱ ἐπιλογὲς ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον πὺ χρησιμοποιοῖ ὁ συγγραφέας, ἡ πλούσια, γλαφυρὴ, ζουμερὴ γλῶσσα, ἀντίδοτο στὴν ἀμάθεια καὶ τὴν ἰσοπέδωση τοῦ πὺ ὁμορφου ἐκφραστικοῦ λόγου στὴν οἰκουμένη, ἀκριβῶς μαρτυροῦν τὸ περιεχόμενο ἑνὸς προσώπου πὺ με τὸ ἔργο του –συγγραφικὸ καὶ διδακτικὸ– ὑπερβαίνει τὸ μέτρο καὶ, παρὰ τῆ σεμνότητά του, τὸν καθιστοῦν πολῦτιμο κρῖκο στὴν ἀλυσίδα τῶν σημαντικῶν μορφῶν τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ, κοντὰ στοὺς δύο Ἀλεξάνδρους καὶ τὸν Φ. Κόντογλου, μορφῶν πὺ με τῆ πέννα τους «ἐποίησαν» ἦθος.

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

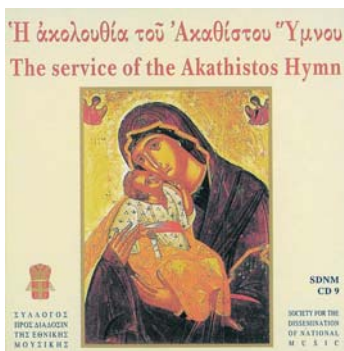
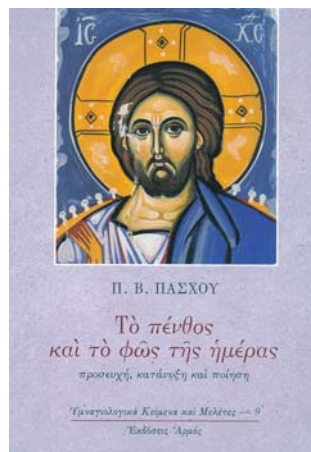
«Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου»

Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου εἶναι ἀπὸ τὶς πλέον προσφιλεῖς γιὰ τοὺς Ἕλληνες ὀρθοδόξους. Συνδέεται με ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ γεγονότα τῆς ἑθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς μας ἱστορίας – τῆ σωτηρία τῆς Κωνσταντινούπολης, τὴν ὁποία ἀπειλοῦσαν οἱ βάρβαροι, με θαῦμα τῆς Παναγίας μας, τὸν ζ' αἰῶνα στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἡρακλείου. Εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιητικὰ δημιουργήματα τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς ψυχῆς, τὸ κατ' ἀλφάβητο κοντάκιο «Ἄγγελος πρωτοστάτης» καὶ τὰ ἐπόμενα. Σὰν κοινὸ κοντάκιο Εὐαγγελισμοῦ καὶ Χριστουγέννων, δημιουργημένο πρὶν νὰ γίνεῖ ὁ διαχωρισμὸς τῶν δύο τούτων ἐορτῶν, κι ἐπειδὴ κατὰ τὸν συναξαριστῆ τὸ βράδυ τοῦ λυτρωμοῦ τῆς Πόλεως ἀπὸ τὴν πολιορκία ὁ λαὸς «ὀρθοστάδην παννύχιοι τὸν ὕμνον ἔμελψαν», φαίνεται ὅτι προῦπήρχε τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡρακλείου.

Δὲν ἔχει σημασία ἂν εἶναι ποίημα τοῦ Ρωμανοῦ ἢ ἄλλου συγχρόνου ἢ μεταγενέστερου του, ἀλλὰ τὸ ἄπειρο κάλλος του, ἡ διαλεκτικὴ του κίνηση, τὰ ὑψηλά του νοήματα καὶ οἱ ποιητικὲς εἰκόνες, ἀντιθέσεις καὶ παρηγήσεις με βασικὸ γνώρισμα τῆ διαδοχῆ κατὰ συζυγία τῶν ἀκροτελεύτων: «Ἀλληλούια» γιὰ τοὺς περιττοὺς καὶ τὰ πολλὰ «Χαῖρε» πρὸς τὴν Παναγία. Ἐκείνη τῆ νύχτα τῆς σωτηρίας, τοῦ θριάμβου καὶ τῶν εὐχαριστιῶν, κάποιος ἔμπνευσμένος ποιητῆς πάνω στὸ παλιὸ «κουκούλιον» τοῦ κοντακίου «Τὸ προσταχθέν μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει», συνθέσε τὸν θούριο «Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια», πὺ ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ἔγινε ὁ ἑθνοθρησκευτικὸς ὕμνος τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνισμοῦ καὶ θυμίζει μέρες δόξας, γεμίζοντας τὶς ψυχὲς με ἐλπίδες γιὰ ἕνα καλύτερο αὔριο τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας με τῆ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου. Στὸν παρόντα ψηφιακὸ δίσκο ψάλλουν ὁ Σίμων Κάρας καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ χορωδία τοῦ Συλλόγου.

ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ ΠΟΛΥΖΩΤΗ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟ ΠΑΘΟΣ:

Συμπόρευση με τὸν Χριστὸ
(Κυριακὴ Ε' Νηστειῶν 17 Ἀπριλίου 2005)

Ἄρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Μ. Βεροίας

«δύνασθε πεινὸν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω;» (Μάρκ. 10, 38)

Ἡ Ἐκκλησία, λίγες ἡμέρες πρὶν τὴ Μ. Ἑβδομάδα καὶ τὸ Πάσχα, κάνει λόγο γιὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, προετοιμάζοντας ἔτσι τοὺς πιστοὺς ἐνόψει τῶν ἁγίων ἑορτῶν.

Ὁ Χριστὸς πορεύεται μετὰ τοὺς δώδεκα μαθητὲς στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ προλέγει σ' αὐτοὺς τὸ ἐπικείμενο πάθος. Δύο ἀπὸ αὐτοὺς, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, συμμερίζονται μᾶλλον κοσμικὲς ἰουδαϊκὲς ἀντιλήψεις καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ νὰ τοὺς δώσει τιμητικὲς θέσεις στὴν ἔνδοξη βασιλεία Του. Ὁ Χριστὸς, παρόλο πὺν δὲν ἀγανακτεῖ γιὰ τὸ παράλογο αὐτὸ αἴτημα τῶν μαθητῶν, τοὺς καλεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στὸν δρόμο τῆς θυσίας καὶ τοῦ πάθους.

Τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ ἔχει βαθύτερο νόημα γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ. Δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὸ ἐπεισόδιο, πὺν ἀρκεῖ κάποιος νὰ τὸ δεχθεῖ γιὰ νὰ σωθεῖ· εἶναι κεφαλαιῶδες ἀνθρωπολογικὸ γεγονός, πὺν καλεῖται νὰ τὸ οἰκιωθεῖ καὶ νὰ τὸ βιώσει. Τὸ πάθος καὶ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ «λύτρο», πὺν δόθηκε γιὰ τὴν ἔξαγορά τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία τοῦ κακοῦ. Ἀποτελοῦν τὴν πιὸ ἀξιόλογη προσφορὰ καὶ διακονία πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅποιος δὲν ἀναγνωρίζει αὐτὴ τὴν προσφορὰ ἔξακολουθεῖ νὰ εἶναι δέσμιος τῶν προβλημάτων του ἢ τρέπεται σὲ ἄλλες ἀπατηλὲς λύσεις, πὺν ὀδηγοῦν στὴν ἀπογοήτευση. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ σὲ ἐκείνους πὺν δὲν μποροῦν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Χριστὸ στὸν δρόμο τοῦ πάθους καὶ τῆς θυσίας.

Ὁλόκληρη ἡ Καινὴ Διαθήκη κάνει λόγο γιὰ συμπόρευση μετὰ τὸν Χριστό. Οἱ πιστοί, πὺν μιμοῦνται τὴν ἐπίγεια ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, γίνονται μέτοχοι αἰώνιας δόξας. Ἡ μίμηση τοῦ Χριστοῦ δὲν περιορίζεται στὴ μίμηση ἀπλῶς ἐνὸς ἠθικοῦ προτύπου· ἐπεκτείνεται καὶ στὴν οἰκείωση τῆς θείας ζωῆς τοῦ Κυρί-

ου. Ἀρχίζει μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ ἐνεργοποιεῖται μετὰ τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνες καὶ τὴ νίκη ἐναντὶα στὴν ἁμαρτία. Προϋπόθεση γιὰ τὴ μίμηση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἔνταξη στὴν προοπτικὴ τῆς ζωῆς Του· εἶναι ἡ συμπόρευση πρὸς τὸν σταυρὸ καὶ τὸν θάνατο, πὺν συνεπάγεται τὴν ἀπάρνηση τοῦ κόσμου, ὄχι μετὰ τὴν ἔννοια τῆς καθημερινότητας, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔννοια τῆς ἐκκοσμίκευσης καὶ τῆς ἁμαρτίας. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, πὺν ἰδιαίτερα προβάλλει ἡ Ἐκκλησία μας.

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ φαίνεται συνήθως ἀνεφάρμοστη καὶ ἴσως καταστροφικὴ. Αὐτὸ συμβαίνει, γιὰτὶ ὁ κόσμος ἀγνοεῖ τὸν πλοῦτο της καὶ δὲν προσπαθεῖ νὰ τὸν γνωρίσει. Ἡ ἀπάρνηση τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος τῆς ζωῆς ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεση γιὰ τὴ μίμηση τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ὀσιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος γράφει: Ὅταν ἡ ἐπιθυμία τοῦ Χριστοῦ κυριαρχεῖ μέσα σου, διατηρεῖσαι ἀπαθὴς σὲ κάθε θλίψη καὶ γνωρίζεις ὅτι μέσα σου ζεῖ περισσότερο ὁ Χριστὸς παρὰ ὁ κόσμος. Καὶ ὅταν ἡ ἀρρώστια ἢ οἱ διαφορὲς ἀτυχίες τῆς ζωῆς ταράσσουν τὸν νοῦ σου, νὰ γνωρίζεις ὅτι μέσα σου ζεῖ τὸ σῶμα σου καὶ ὄχι ὁ Χριστὸς. Γενικά, ὅποιος πράγματος ὁ πόθος ὑπερισχύει καὶ κυριαρχεῖ, αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο πὺν ζεῖ μέσα σου (Λόγος 25).

Τὰ λόγια τῆς συγκεκριμένης εὐαγγελικῆς περικοπῆς λέγονται ἀπὸ τὸν Χριστὸ λίγο ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὸ πάθος Του. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ὄρισε τὴν ἀνάγνωση τῆς περικοπῆς μιὰ ἑβδομάδα πρὶν ἀπὸ τὴν ἑβδομάδα τοῦ πάθους, γιὰ νὰ θυμίσει στὸν κάθε χριστιανὸ ὅτι ἡ σκέψη του πρέπει νὰ εἶναι στραμμένη στὸν σταυρὸ καὶ στὸ πάθος, ἂν θέλει νὰ εἶναι πραγματικὸς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ στιγμιότυπα

Φωτογραφίες του Χρήστου Μπόνη
και των Ίερων Μητροπόλεων

Προσκυνητές από την Ί. Μ. Πειραιώς παρακολουθούν τον Άγιασμό στον Ίορδάνη Ποταμό (14 - 19 Ίανουαρίου)

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Καισαριανής, Βύρωνος και Ύμητου κ. Δανιήλ με τους Ίερείς που έλαβαν μέρος στο Σεμινάριο τελεουργικής στον Ί. Ν. Τριών Ίεραρχών (Ίαν. 05)

Άπό τά έγκαίμια του Πνευματικού Κέντρου Ί. Ν. Άγ. Γεωργίου Βαμβακοφύτου άπό τον Σεβ. Σιδηροκάστρου κ. Μακάριο (30.1.2005)

Στιγμιότυπο άπό την τιμητική έκδήλωση για τον Σεβ. Νίκαιας κ. Άλέξιο που διοργανώθηκε άπό τοπική έφημερίδα.

Άπό την έκδήλωση της Άποστολικής Διακονίας στις 7 Μαρτίου κατά την όποία τιμήθηκαν γνωστοί συνεργάτες της συγγραφείς και καλλιτέχνες.

Στιγμιότυπο άπό την διαβεβαίωση του νέου Σεβ. Μητροπολίτη Πατρών κ. Χρυσοστόμου ένώπιον του άπελθόντος Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κ. Στεφανόπουλου.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ. 210-7272253, FAX.: 210-7272251
ISSN 1105-7203

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τεκ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ
Αριθμός Άδειας:
4036

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355